

VILNIAUS R. SKAIDIŠKIŲ MOKYKLOS-DARŽELIO DIREKTORIUS

ĮSAKYMAS DĖL VILNIAUS R. SKAIDIŠKIŲ MOKYKLOS-DARŽELIO EKSTREMALIŲJŲ SITUACIJŲ VALDYMO PLANO PATVIRTINIMO IR EKSTREMALIŲJŲ SITUACIJŲ VALDYMO GRUPĖS SUDARYMO

2022 m. gruodžio 22 d. Nr. V-45
Skaidiškės

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinės saugos 16 straipsnio 3 dalies 9 punktu:

1. T v i r t i n u Vilniaus r. Skaidiškių mokyklos-darželio ekstremaliųjų situacijų valdymo planą (pridedama).

2. S u d a r a u Vilniaus r. Skaidiškių mokyklos-darželio ekstremaliųjų situacijų valdymo grupę (toliau – grupė) tokios sudėties:

2.1. Irena Markevič, direktorė, grupės vadovė;

2.2. Oksana Šilingova, ūkio vedėja, grupės narė;

2.3. Diana Krulikovska, pradinio vyresnioji ugdymo mokytoja, grupės narė;

2.4. Eva Bartaševič, sekretorė, grupės narė.

3. N u s t a t a u, kad šis įsakymas įsigalioja nuo 2023 m. sausio 1 d.

4. P r i p a ž į s t u netekusiu galios Vilniaus r. Skaidiškių mokyklos-darželio direktoriaus 2019 m. gruodžio 31 d. įsakymą Nr. V-48 „Dėl Vilniaus r. Skaidiškių mokyklos-darželio ekstremaliųjų situacijų valdymo grupės sudarymo ir plano patvirtinimo“ ir Vilniaus r. Skaidiškių mokyklos-darželio direktoriaus 2021 m. gruodžio 31 d. įsakymą Nr. V-42 „Dėl Vilniaus r. Skaidiškių mokyklos-darželio ekstremaliųjų situacijų valdymo grupės pakeitimo“ nuo 2022 m. gruodžio 31 d.

Direktorė

Irena Markevič

PARENGĖ

Sekretorė

Eva Bartaševič

2022-12-22

Tel. (8 5) 2 35 02 21

PATVIRTINTA

Vilniaus r. Skaidiškių mokyklos-darželio
direktoriaus 2022 m. gruodžio 22 d.
įsakymu Nr. V-45

**VILNIAUS R. SKAIDIŠKIŲ MOKYKLOS-DARŽELIO
EKSTREMALIŲ SITUACIJŲ VALDYMO PLANAS**

2022 m.

PLANO TAISYMO IR TIKSLINIMO LAPAS

Plano taisymas – plane esančios informacijos pakeitimas. Plano taisymo procedūrą 1 kartą per metus atlieka Vilniaus r. Skaidiškių mokyklos-darželio direktorius, atsakingas už civilinės saugos darbą. Pataisyta informacija išsiuntinėjama plano turėtojams.

Planas tikslinamas – procesas, kai planas yra peržiūrimas iš esmės. Plano tikslinimas atliekamas ne rečiau kaip vieną kartą per trejus metus, jeigu iki tol nebuvo atliktas įstaigos reorganizavimas arba neatsirado kitų veiksnių, dėl kurių įtakos nukentėtų plano veiksmingumas. Visos pataisos turi būti registruojamos pateiktoje lentelėje.

[illegible]

PLANO TURINYS

I. Bendrosios nuostatos	4
II. Gresiantys įvykiai	5
III. Perspėjimo ir informavimo apie gresiantį ar susidariusį įvykį organizavimas	5
IV. Keitimosi informacija apie įvykį tvarka	6
V. Darbuotojų ir ugdytinių apsauga gresiant ar susidarius įvykiui	7
VI. Įstaigos darbuotojų ir ugdytinių apsaugos nuo jų gyvybei ar sveikatai pavojingų veiksmų organizavimo tvarka. Asmeninės apsaugos priemonės	9
VII. Gresiančių ar įvykusių įvykių likvidavimo ir jų padarinių šalinimo, gelbėjimo darbų organizavimas ir koordinavimas	10
VIII. Ekstremaliųjų situacijų valdymo plane nurodytų užduočių vykdymo organizavimas	11
IX. Baigiamosios nuostatos	11
X. Plano priedai	12-64

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Vilniaus r. Skaidiškių mokyklos-darželio (toliau – Mokykla-darželis) ekstremaliųjų situacijų valdymo plano (toliau – Plano) tikslas – padėti Mokyklos-darželio administracijai organizuoti ir koordinuoti gresiančių ar susidariusių ekstremaliųjų situacijų ir didelių avarių likvidavimą ir jų padarinių šalinimą.

1. Trumpa Mokyklos-darželio charakteristika:

- 1.1. Pavadinimas – Vilniaus rajono Skaidiškių mokykla-darželis, įstaigos kodas 191325937.
- 1.2. Adresas - Rudaminos g. 14, Skaidiškės, Vilniaus r.
- 1.3. Darbuotojų skaičius – 58.
- 1.4. Mokyklos-darželio pastatas - 2 aukštų.
- 1.5. Šildymas – centralizuotas.
- 1.6. Vandens šildymas el. boileriais.
- 1.7. Natūralus vėdinimas.
- 1.8. Vandentiekis ir kanalizacija – centralizuoti.
- 1.9. Gesintuvų skaičius – 8.

2. Plane vartojamos sąvokos ir santrumpos:

Civilinė sauga – veikla, apimanti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų, ūkio subjektų ir gyventojų pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms, veiksmus joms gresiant ar susidarius, ekstremaliųjų situacijų likvidavimą ir jų padarinių šalinimą.

Civilinės saugos pratybos – valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų, ūkio subjektų mokymas ir civilinės saugos sistemos parengties patikrinimas, kai tariamomis ekstremaliosiomis sąlygomis tikrinami veiksmai ir procedūros, numatytos ekstremaliųjų situacijų valdymo planuose, tobulinami valdymo įgūdžiai, mokomasi praktiškai organizuoti gyventojų ir turto apsaugą nuo ekstremaliųjų situacijų poveikio ir atlikti gelbėjimo, paieškos ir neatidėliotinus darbus, likviduoti įvykius, ekstremaliuosius įvykius ar ekstremaliasias situacijas ir šalinti jų padarinius.

Ekstremaliųjų situacijų prevencija – kryptingai vykdoma pasirengimo ekstremaliosioms situacijoms priemonių visuma, kad būtų išvengta ekstremaliųjų situacijų arba mažėtų jų galimybė, o susidarius ekstremaliajai situacijai būtų kuo mažiau pakenkta gyventojams, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų ir ūkio subjektų veiklai, turtui ir aplinkai.

Ekstremalioji situacija – dėl ekstremaliojo įvykio susidariusi padėtis, kuri gali sukelti staigų didelį pavojų ugdytinių, darbuotojų gyvybei ar sveikatai, turtui, aplinkai arba ugdytinių, darbuotojų žūtį, sužalojimą.

Įvykis – ekstremaliojo įvykio kriterijų neatitinkantis, nepasiekęs gamtinis, techninis, ekologinis ar socialinis įvykis, keliantis pavojų gyventojų gyvybei ar sveikatai, jų socialinėms sąlygoms, turtui ir (ar) aplinkai.

Ekstremalusis įvykis – nustatytus kriterijus atitinkantis, pasiekęs ar viršijęs gamtinis, techninis, ekologinis ar socialinis įvykis, kuris kelia pavojų gyventojų gyvybei ar sveikatai, jų socialinėms sąlygoms, turtui ir (ar) aplinkai.

Ekstremaliojo įvykio kriterijai – stebėjimais ir skaičiavimais nustatyti arba tarptautinėje praktikoje naudojami fizikiniai, cheminiai, geografiniai, medicininiai, socialiniai ar kiti įvykio mastą, padarinius ar faktą apibūdinantys dydžiai arba aplinkybės (kritinės ribos), kuriuos atitinkantis, pasiekęs ar viršijęs įvykis laikomas ekstremaliuoju.

Gelbėjimo darbai – veiksmai, kuriais įvykių, ekstremaliųjų įvykių ar ekstremaliųjų situacijų metu siekiama išgelbėti gyventojų gyvybes, sveikatą ir turtą, suteikti jiems pirmąją medicinos pagalbą ir (ar) nugabenti juos į sveikatos priežiūros įstaigas, taip pat apsaugoti aplinką.

Gyventojų evakavimas – dėl gresiančios ar susidariusios ekstremaliosios situacijos organizuotas gyventojų perkėlimas iš teritorijų, kuriose pavojinga gyventi ir dirbti, į kitas teritorijas, laikinai suteikiant jiems gyvenamąsias patalpas.

Gyventojas – fizinis asmuo, esantis Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Deratizacija – priemonių kompleksas graužikų kontrolei vykdyti, apimantis profilaktiką, naikinimą naudojant chemines priemones.

Dezinfekcija – infekcines ligas sukeliančių, patogeninių mikroorganizmų (virusų, bakterijų ir kt.), esančių aplinkoje naikinimas naudojant specialius metodus bei priemones.

4. Vartojamos santrumpos:

PAGD prie VRM – Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos.

II. GRESIANTYS ĮVYKIAI

5. „**Gresiantys įvykiai**“ – visi galimi pavojai, nustatyti atlikus Mokyklos – darželio galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizę (pirmiausia nurodyti galintys sukelti didžiausius galimus padarinius ir labiausiai tikėtini, po jų – galintys sukelti didžiausius padarinius, paskui – labiausiai tikėtini ir visi kiti galimi pavojai bendro rizikos lygio mažėjimo tvarka):

- 5.1. gaisras;
- 5.2. pavojingos užkrečiamos ligos;
- 5.3. pavojingas radinys;
- 5.4. maisto tarša;
- 5.5. smarkus speigas ;
- 5.6. žemės drebėjimas;
- 5.7. teroristiniai išpuoliai.

6. Mokyklos - darželio galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizė pateikta Plano priede Nr. 1.

III. PERSPĖJIMO IR INFORMAVIMO APIE GRESIANTĮ AR SUSIDARIUSĮ ĮVYKĮ ORGANIZAVIMAS

7. Perspėjimo ir informavimo tikslas – perspėti darbuotojus apie ekstremalią situaciją ar ekstremalų įvykį, informuoti apie galimus padarinius bei pateikti savisaugos rekomendacijas.

8. Mokyklos-darželio darbuotojų perspėjimas apie gresiantį pavojų, įvykusį įvykį, ekstremalų įvykį ar susidariusią ekstremaliąją situaciją:

8.1. kai pavojus kyla Mokyklos-darželio teritorijoje (sprendimą perspėti Mokyklos-darželio darbuotojus priima direktorius arba kitas atsakingas asmuo);

9. Mokyklos-darželio teritorijoje už darbuotojų perspėjimą ir informavimą apie gresiantį ar įvykusį ekstremalų įvykį yra atsakingas direktorius arba kitas atsakingas asmuo.

10. Direktorius veiksmai gresiant ar susidarius įvykiui, kai sprendimas perspėti ir informuoti darbuotojus priimamas valstybės ar savivaldybės lygiu ir numatomos perspėjimo ir informavimo priemonės:

10.1. Ekstremalios situacijos atveju direktorius, vadovaudamasis objekto ekstremaliųjų situacijų valdymo planu ir atsižvelgdamas į avarijos pobūdį, mastą bei galimą poveikį žmonių

gyvybei ir sveikatai, nedelsdamas organizuoja perspėjimą – darbuotojai perspėjami garsiniu signalu trys ilgi signalai (skambinant rankiniu skambučiu), taip pat pranešama žodžiu. Pavojaus signalą duoda atsakingas asmuo arba budintis darbuotojas. Visi perspėtieji privalo įjungti radiją ar televizorių ir išklausti informaciją bei rekomendacijas. Griežtai vykdyti rekomendacijas. Darbuotojų kontaktiniai duomenys pateikti 3 priede.

10.2. Augant grėsmei ar plečiantis nelaimės mastams, direktorius kreipiasi pagalbos į Bendrojo pagalbos centro Vilniaus skyrių tel. 112, Vilniaus rajono savivaldybės administracijos direktorių, Vilniaus rajono savivaldybės administracijos civilinės saugos specialistą tel. 8 5 2752348, Vilniaus rajono savivaldybės priešgaisrinė tarnyba tel. 8 5 2371531, Vilniaus apskrities VPK tel. 8 5 2320390, Pirminės asmens sveikatos priežiūros centrą, tel. 8 5 2470027 arba 112 (Perspėjimo apie įvykį schema, 2 priedas).

10.3. Gyventojams, valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, kitoms įstaigoms, ūkio subjektams perspėti apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją nustatyti 8 civilinės saugos signalai, įstaigos darbuotojų teisė ir pareiga – gerai juos žinoti ir mokėti veikti išgirdus atitinkamą signalą. Civilinės saugos signalai pateikti 4 priede.

10.4. Veiksmai gresiant ar susidarius įvykiui, kai sprendimą perspėti ir informuoti darbuotojus priima direktorius ar kitas atsakingas asmuo ir numatomos perspėjimo ir informavimo priemonės:

10.4.1. Darbuotojas, pirmasis pastebėjęs įvykį, ekstremalųjį įvykį Mokyklos-darželio teritorijoje nedelsiant apie tai praneša: Bendrajam pagalbos centrui **112**; Mokyklos-darželio direktoriui ar kitam atsakingam asmeniui:

- Direktorius renka informaciją apie įvykio eigą, ją įvertina ir nusprendžia kokios apsaugos priemonės reikalingos Mokyklos-darželio darbuotojams ir ugdytiniams apsaugoti, vykdo darbuotojų perspėjimą ir informavimą šio skyriaus 10.1 papunktyje nustatyta tvarka, apie įvykį informuoja Gelbėjimo darbų vadovą, kai ugniagesių gelbėtojų arba kitos civilinės saugos sistemos pajėgos (policija, greitoji medicinos pagalba) atvyksta į įvykio vietą Kultūros centre-muziejuje (informuoja žodžiu), apie įvykį informuoja šio skyriaus 10.2 papunktyje nurodytas institucijas;
- Informacija apie reikalingas apsaugos priemones rengiama atsižvelgiant į civilinės saugos rekomendacijas, kaip padėti gyventojams, valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, kitoms įstaigoms ir ūkio subjektams gresiant ar susidarius ekstremaliajai situacijai išvengti ar patirti kuo mažiau žalos, patvirtintas Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2010 m. gruodžio 8 d. įsakymu Nr. 1-341 „Dėl civilinės saugos rekomendacijų, kaip padėti gyventojams, valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, kitoms įstaigoms ir ūkio subjektams gresiant ar susidarius ekstremaliajai situacijai išvengti ar patirti kuo mažiau žalos, patvirtinimo“ (Žin., 2010, Nr. 146-7508) (5 priedas).

IV. KEITIMOSI INFORMACIJA APIE ĮVYKĮ TVARKA

11. Už informacijos teikimą apie gresiantį susidariusį įvykį, ekstremaliąją situaciją atsakingas Mokyklos-darželio direktorius. Direktorius, vadovaujantis Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2010 m. liepos 30 d. įsakymu Nr. 1V-517 „Dėl keitimosi informacija apie įvykį, ekstremalųjį įvykį ar ekstremaliąją situaciją tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2010, Nr. 94-4963) patvirtinta tvarka, Ekstremalių įvykių kriterijais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. kovo 9 d. nutarimu Nr. 241 (Žin., 2006, Nr. 29-1004; 2011, Nr.

107-5059) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. sausio 31 d. nutarimu Nr. 99 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. kovo 9 d. nutarimo Nr. 241 „Dėl ekstremaliųjų įvykių kriterijų sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo“ atsakingoms institucijoms ir informacijos teikėjams teikia telefonų numerius ir elektroninio pašto adresus, kuriais būtų priimama informacija.

12. Asmenys, atsakingi už informacijos teikimą, nedelsdami telefonu arba elektroniniu paštu nurodo turimą informaciją. Pateikiami šie duomenys:

12.1. trumpas įvykio, gresiančio ar įvykusio ekstremaliojo įvykio, gresiančios ar susidariusios ekstremaliosios situacijos apibūdinimas (laikas, adresas, objektas, informacijos šaltinis, priežastys, prognozė), priimti sprendimai, planuojami ar atlikti pirminiai veiksmai;

12.2. esami ir galimi pavojaus darbuotojų gyvybei ar sveikatai, jų socialinėms sąlygoms, turtui ir aplinkai šaltiniai;

12.3. gelbėjimo darbų vadovo pareigos, vardas, pavardė, telefonų numeriai.

13. Direktorius priima ir teikia informaciją bendrajam pagalbos centrui, tel. **112**, Vilniaus rajono savivaldybės administracijos direktoriui, Vilniaus rajono savivaldybės administracijos civilinės saugos specialistui tel. 8 5 2752348, Vilniaus rajono savivaldybės priešgaisrinei tarnybai tel. 8 5 2371531, Vilniaus apskrities VPK tel. 8 5 2320390, Pirminės asmens sveikatos priežiūros centrui, tel. 8 5 2470027. Keitimosi informacija apie įvykį schema pateikta 2 priede. Informacija teikiama šiais atvejais:

13.1. kai prognozuojama, kad bus pasiekti ar viršyti Vyriausybės aptvirtinti ekstremaliųjų įvykių kriterijai;

13.2. kai gresia ekstremalioji situacija;

13.3. kai pasiekti ar viršyti Vyriausybės patvirtinti ekstremaliųjų įvykių kriterijai; 13.4. kai susidarė ekstremalioji situacija.

V. DARBUOTOJŲ IR UGDYTINIŲ APSAUGA GRESIANT AR SUSIDARIUS ĮVYKIUI

Darbuotojų ir mokinių evakavimo organizavimas.

14. Pagrindinė evakuacijos užduotis – nukreipti žmones į saugias įstaigos teritorijos vietas arba žmonių susirinkimo punktus. Už įstaigos darbuotojų ir ugdytinių evakavimą atsakingas įstaigos direktorius. Taip pat jis teikia papildomas arba sukonkretintas užduotis įstaigos darbuotojų ir ugdytinių evakuacijos klausimais.

15. Visi darbuotojai turi būti supažindinti su evakuacijos planais. Jie privalo žinoti evakavimo maršrutus, vykdant evakuaciją ekstremaliais atvejais privalo mokėti naudotis įstaigos Plane numatytais materialinių išteklių priemonėmis – gesintuvais.

16. Tolesnę žmonių evakavimo tvarką, susirinkimo ir priėmimo punktus bei tarpinius mokinių evakavimo punktus nustato įstaigos atsakingas darbuotojas. Informaciją apie gyventojų surinkimo punktus, ir (ar) tarpinius gyventojų surinkimo punktus atsakingas darbuotojas gauna per visuomenės informavimo priemones kartu su sekančia informacija: tikslus evakuacijos laikas ir principas. Žmonių surinkimo būdas, transporto atvykimo laikas ir vieta, jei gyventojai evakuojami iš gyvenamųjų vietų, gyventojų surinkimo punktų adresai, duomenys apie situaciją, numatoma evakuacijos trukmė.

17. Mokyklos-darželio direktorius, atsižvelgiant į ekstremaliosios situacijos sukeltą pavojų ugdytinių ir darbuotojų gyvybei ar sveikatai priima sprendimą evakuacijai.

18. Evakavimui iš Mokyklos-darželio vadovauja direktorius arba jo įgaliotas asmuo. Skelbiamas pavojaus signalas: įjungiama trijų ilgų skambučių signalizacija, papildomai informacija skelbiama balsu.

19. Atsakingi asmenys išveda ugdytinius ir darbuotojus per evakuacijai skirtus išėjimus į Mokyklos-darželio teritoriją. Ant evakuacinių išėjimų durų yra žalios spalvos nurodomieji ženklai „išėjimas“, rodantys išėjimo kryptį. Visuose aukštuose gerai matomoje vietoje kaba žmonių evakuacijos planai.
20. Mokyklos-darželio darbuotojai ir ugdytiniai išeina iš pastato ir eina į susirinkimo vietą ir sutikrinami pagal turimus sąrašus įsitikinus, kad ugdytiniai, darbuotojai ir kiti žmonės saugiai išėjo iš pastatų, informuoja Mokyklos-darželio direktorių.
21. Žmonės vedami į Mokyklos-darželio kiemą, laikinosios evakuacijos buvimo vietą.
22. Ūkio vedėjas organizuoja ir koordinuoja darbuotojų, vykdančių pirminius gelbėjimo darbus, veiksmus.
23. Po evakuacijos, jeigu tai nekelia pavojaus, patalpos patikrinamos ir įsitikinama, ar nėra likusių žmonių.
24. Apie tai, kad patalpos patikrintos ir jose nėra/yra žmonių, tikrinę patalpas darbuotojai praneša direktoriui.
25. Darbuotojai, išvedę ugdytinius į saugią vietą, patikrina buvusių patalpose ir išėjusių ugdytinių skaičių. Nustatę, kad ne visi buvę įstaigoje vaikai susirinko į nurodytą vietą, praneša įstaigos vadovui.
26. Direktorius, gavęs darbuotojų pranešimus, kad ne visi vaikai susirinko į nurodytą vietą, organizuoja jų paiešką, informuoja specialiąsias tarnybas.
27. Į įstaigos patalpas galima grįžti tik gavus direktoriaus ar specialiųjų tarnybų leidimą.
28. Iškviestas specialiąsias tarnybas kieme pasitinka ūkio vedėjas.
29. Elektros energijos išjungimą atlieka energetikas.
30. Esant reikalui visuomenės sveikatos priežiūros specialistas suteikia pirmąją medicininę pagalbą.
31. Jeigu nekyla pavojus darbuotojų gyvybei ir sveikatai, jie gelbsti Mokyklos-darželio materialų turtą, dokumentus.
32. Evakavimas vykdomas statmenai vėjo kryptčiai.
33. Sprendimą dėl evakuotųjų grįžimo į nuolatinės vietas priima Mokyklos-darželio direktorius. Darbuotojų grįžimą koordinuos ir vykdys direktorius arba jo paskirtas atsakingas asmuo.
34. Reikalui esant viešajai tvarkai palaikyti, Mokyklos-darželio direktorius kviečia Vilniaus apskrities VPK pajėgas.
35. Atsižvelgiant į Plano metodinių rekomendacijų 17.5.3 punktą nurodyti kolektyvinės apsaugos statinius ir jų panaudojimo galimybes, jeigu teisės aktų nustatyta tvarka ūkio subjektas, kita įstaiga turi juos numatyti. Kolektyvinės apsaugos statinių, numatomų valstybės ir savivaldybės institucijose ir įstaigose, ūkio subjektuose ir kitose įstaigose, sąrašas nustatytas vadovaujantis Kolektyvinės apsaugos statinių poreikio nustatymo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 529 (Žin., 2010, Nr. 562756), 9 punktu – Kolektyvinės apsaugos statiniai numatomi valstybės ir savivaldybės institucijose ir įstaigose, ūkio subjektuose ir kitose įstaigose, kuriuose: vienu metu dirba arba nuolat būna daugiau kaip 200 asmenų.
36. Įvykus įvykiui ar ekstremaliajai situacijai Mokykloje - darželyje, jei yra nukentėjusiųjų darbuotojų ar ugdytinių, pirmąją medicininę pagalbą teikia įstaigos darbuotojai ir skubiai kviečia greitąją medicinos pagalbą.

**VI. ĮSTAIGOS DARBUOTOJŲ IR UGDYTINIŲ APSAUGOS NUO JŲ GYVYBEI AR
SVEIKATAI PAVOJINGŲ VEIKSNIŲ ORGANIZAVIMO TVARKA.
ASMENINĖS APSAUGOS PRIEMONĖS**

37. Ekstremaliųjų įvykių padariniams šalinti – gaisrams gesinti, žmonėms ir materialinėms vertybėms gelbėti ir evakuoti, būtina užtikrinti įstaigos ryšį su priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo pajėgomis.
38. Darbuotojų, mokinių ir turto apsaugos užtikrinimui bei kitų darbų atlikimui, kurie užtikrintų įstaigos funkcionalumą, yra parengti įstaigos direktoriaus įsakymai.
39. Asmeninių apsaugos priemonių paskirtis - darbuotojų apsauga nuo radioaktyviųjų dulkių, pavojingų dujinių ar garų pavidalo cheminių ir biologinių medžiagų neigiamo poveikio.
40. Pagal paskirtį AAP skirstomos į asmenines kvėpavimo organų apsaugos priemones (AKOAP) ir asmenines odos apsaugos priemones (AOAP), o pagal apsaugos pobūdį - į filtruojamąsias ir izoliuojamąsias. AAP yra ir specialios, pramoniniu būdu gaminamos, ir paprasčiausios arba parankinės.
41. Pramoniniu būdu gaminamos AKOAP - filtruojamosios ir izoliuojamosios dujokaukės, respiratoriai, izoliuojamieji kvėpavimo aparatai, dulkėkaukės, vaikiškos apsauginės kameros.
42. Ekstremaliųjų situacijų atveju neturint tokių priemonių galima pasidaryti ir savadarbes asmeninės kvėpavimo organų apsaugos priemones. Tai vatos ir marlės raiščiai, bet jie apsaugo kvėpavimo organus tik nuo pavojingų dulkių, bet neapsaugo nuo kenksmingų dujų ir garų.
43. Izoliuojamosios dujokaukės ir izoliuojamieji kvėpavimo aparatai apsaugo kvėpavimo organus esant nepakankamai deguonies koncentracijai oro (mažesnei nei 18%) ir neribotam kenksmingų medžiagų kiekiui. Filtruojamosios dujokaukės apsaugo kvėpavimo organus, kai deguonies kiekis ore yra ne mažesnis negu 18% ir kai yra ribotas kenksmingų medžiagų kiekis (iki 100 DLK reikšmių).
44. Priešdujiniai respiratoriai apsaugo kvėpavimo organus esant pakankamai deguonies koncentracijai ore ir kai kenksmingų medžiagų kiekis ore yra ne didesnis kaip 15 DLK reikšmių.
45. Respiratoriaus saugumas tikrinamas taip: delnu sandariai uždengiami kvėpavimo vožtuvai ir lengvai iškvėpiama. Jei oras neina iš respiratoriaus puskauskės, o tik ji šiek tiek išsipučia, tai respiratorius uždėtas sandariai.
46. Asmeninės odos apsaugos priemonės - įvairūs izoliuojantys kostiumai, kombinezonai apsaugo odą nuo tiesioginio radioaktyviųjų, pavojingų cheminių ir biologinių medžiagų neigiamo poveikio. Dalinai odą apsaugo ir drabužiai, o ypač iš drėgmei nelaidaus audinio. Raištis daromas taip: 1 m ilgio ir 0,5 m pločio marlės ar kito turimo audinio viduryje, 30 x 20 cm plote, paklojamas 2 cm storio vatos sluoksnis. Marlės kraštai per visą ilgį iš abiejų pusių užlenkiami ant vatos, o marlės galai (apie 30-35 cm) įkerpami per vidurį, kad iš kiekvieno galo pasidarytų po du raiščius. Apatiniai raiščio galai surišami ant viršugalvio, viršutiniai - ant pakaušio. Jei neturite vatos ir marlės, tinka ir keliais sluoksniais sulankstytas rankšluostis, skarelė ar medžiagos skiautė. Tokios SAAP užtikrintų kokybiškai efektyvesnę darbuotojų ir mokinių evakavimą per pavojingo dulkėtumo taršos zoną.

VII. GRESIANČIŲ AR ĮVYKUSIŲ ĮVYKIŲ LIKVIDAVIMO IR JŲ PADARINIŲ ŠALINIMO, GELBĖJIMO DARBŲ ORGANIZAVIMAS IR KOORDINAVIMAS

47. Atlikus pavojaus ir rizikos analizę, didžiausią pavojų kelia šie pavojaus ir rizikos šaltiniai, kurių neigiamas poveikis Mokyklos-darželio darbuotojams, veiklai, turtui ir aplinkai gali būti labiausiai tikėtinas:

Veiksmai kilus gaisrui (6 priedas):

- Žmonių evakavimas iš pavojingos zonos;
- Medicininės pagalbos nukentėjusiems suteikimas;
- Žmonių patekimo į pavojingą zoną apribojimas;
- Griežtas priešgaisrinės apsaugos reikalavimų vykdymas.

Veiksmai pavojingų meteorologinių ir hidrologinių reiškinių atvejais (smarkus speigas, žemės drebėjimas ir kt.):

- Perspėti darbuotojus apie artėjančią hidrometeorologinį reiškinį ir informuoti, kokie darbai turi būti atlikti;
- Nutraukti darbus lauke bei skubiai nuvesti vaikus į patalpas ar kitą saugią vietą;
- Esant galimybei, sutvirtinti silpnus pastatus, statinius;
- Sandariai uždaryti pastatų langus, duris ir kitas angas;
- Svarbesniuose objektuose patikrinti avarinius elektros energijos šaltinius, sukaupti didesnes vandens atsargas, paruošti priemones gaisrui gesinti ir pasirengti elektros energijos bei vandens tiekimo nutraukimui.

Veiksmai maisto taršos ir infekcinių susirgimų atveju:

- Kviesiti Nacionalinio visuomenės sveikatos centro specialistus, kad nuspręstų kokias priemones ir būdus apsaugojimui naudoti;
- Vengti masinių susibūrimų vietų ir artimo kontakto su kitais asmenimis;
- Griežtai laikytis asmens higienos reikalavimų, dažnai plauti rankas su muilu po tekančiu šiltu vandeniu, ypač prieš valgymą;
- Vartoti gerai termiškai apdorotą maistą, maisto produktus laikyti tinkamoje temperatūroje, vengti kryžminio maisto užterštumo;
- Tikrinti vandens kokybę;
- Vykdyti visus higieninius – sanitarinius ir prieš epideminius reikalavimus;
- Kiekvieną dieną vėdinti patalpas, valyti grindis ir liečiamus paviršius drėgna šluoste, jei yra, naikinti vabzdžius ir graužikus;
- Pajutę pavojingos ir ypač pavojingos užkrečiamos ligos požymius, nedelsiant kreiptis į asmens sveikatos priežiūros specialistus;
- Atleisti susirgusius darbuotojus nuo darbo, izoliuoti nuo sveikų, jiems suteikti būtinoji medicininė pagalba;
- Kai tik nustatomas ligos sukėlėjas, atlikti skubią profilaktiką, t.y. vartoti specialius tam susirgimui preparatus. Iškilus grėsmei įvykti ekstremaliai sveikatai situacijai, būtina vadovautis medikų teikiamomis rekomendacijomis.

Veiksmai esant teroristiniam išpuoliui ir radus pavojingą radinį:

- Evakuoti lankytojus ir darbuotojus.
- Iškviesti specialiąsias tarnybas.

Veiksmai, kuriais siekiama palaikyti įstaigos veiklą po įvykusio įvykio:*Avarijos pasekmių likvidavimo darbai*

Baigus avarijos likvidavimo darbus, objektas uždaromas, nutraukiant jo veiklą.

Atsižvelgiant į poveikio mastą, vykdomi avarijos pasekmių likvidavimo darbai.

Sanitarinio švarinimo organizavimas

Sanitarinis švarinimas atliekamas asmeniškai ir savarankiškai kiekvieno asmens, dalyvavusio gelbėjimo darbuose, o avarijos metu nukentėjusių žmonių sanitarinį švarinimą atlieka specialiųjų tarnybų darbuotojai, panaudojant įstaigos pateiktas higienos priemones.

Aplinkos atstatymo priemonės

Priklausomai nuo įvykusios avarijos pobūdžio, reikalingos aplinkos atstatymo priemonės, kurių tinkamumą ir tikslingumą apsprendžia objekto vadovas, esant reikalui, konsultuodamasis su atitinkamos srities specialistais.

Veiklos atnaujinimas

Pasibaigus avarinei situacijai Mokyklos-darželio veiklos atnaujinimui būtina:

- Pakeisti pažeistus įrenginius, vamzdynus, pastatų konstrukcijas;
- Atstatyti pažeistus elektros, ryšių komunalinius tinklus;
- Gauti valstybinių priežiūros institucijų leidimą atnaujinti įstaigos veiklą;
- Informuoti valstybines priežiūros institucijas apie įstaigos veiklos atnaujinimą.

VIII. EKSTREMALIŲJŲ SITUACIJŲ VALDYMO PLANE NURODYTŲ UŽDUOČIŲ VYKDYMO ORGANIZAVIMAS

48. Vadovaujantis 2010 m. gegužės 4 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 512 „Dėl privalomų darbų atlikimo ekstremaliųjų situacijų atvejais ir kompensavimo už jų atlikimą tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2009, Nr. 54-2652), susidarius ekstremaliai situacijai, ir kai yra išnaudotos visos civilinės saugos sistemos pajėgų panaudojimo galimybės atlikti darbams, bus pasitelkiama ūkio subjektų ir kitų įstaigų, tame tarpe ir objekto pajėgos ir materialiniai ištekliai.

IX. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

49. Planas peržiūrimas ir prireikus atnaujinamas, atsižvelgiant į Mokyklos-darželio saugos sistemos parengčiai užtikrinti įtaką turinčius veiksnius (pvz., įvykus įvykiui, atsiradus naujiems pavojams, pasikeitus civilinę saugą reglamentuojantiems teisės aktams, ar įvykus kitiems pokyčiams, didinantiems galimų įvykių riziką ir mažinantiems darbuotojų saugumą), bet ne rečiau kaip kartą per metus.

X. PLANO PRIEDAI

VILNIAUS RAJONO SKAIDIŠKIŲ MOKYKLOS-DARŽELIO GALIMŲ PAVOJŲ IR RIZIKOS ANALIZĖ

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. GALIMŲ PAVOJŲ IR EKSTREMALIŲJŲ SITUACIJŲ RIZIKOS ANALIZĖS RENGIMO PRIEŽASTYS, TIKSLAS IR PASKIRTIS

Galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizė parengta siekiant detalizuoti Vilniaus rajono Skaidiškių mokykla-darželis, įstaigos kodas: 191325937, adresas Rudaminos g. 14, Skaidiškės, Vilniaus r., kaip atitinkančios Kriterijus ūkio subjektams ir kitoms įstaigoms, kurių vadovai turi organizuoti ekstremaliųjų situacijų valdymo planų rengimą, derinimą ir tvirtinimą, atliekamų galimų pavojų nustatymo, ekstremaliųjų situacijų rizikos vertinimo, ekstremaliųjų situacijų rizikos lygio ir jos priimtimumo nustatymo tvarką.

Galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizės tikslas – nustatyti galimus pavojus, įvertinti ekstremaliųjų situacijų rizikos lygį ir numatyti rizikos valdymo priemonės: sumažinti galimų pavojų kilimo tikimybę, galimus padarinius ir pagerinti didelės rizikos ekstremaliųjų įvykių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo galimybes.

Galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizė atlikta šiais etapais:

1. Nustatyti galimi pavojai.
2. Atliktas rizikos vertinimas.
3. Nustatytas rizikos lygis ir jos priimtimumas (priimtina ar nepriimtina).

Vilniaus rajono Skaidiškių mokykla-darželis gali taikyti praktikoje naudojamus kiekybinius ir kokybinius rizikos vertinimo metodus ir kriterijus.

Duomenys gauti atlikus galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizę, naudojami rengiant objekto Ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planą ir Ekstremaliųjų situacijų valdymo planą.

2. RIZIKOS ANALIZĖS ATLIKIMO METODAS

Galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizė atlikta vadovaujantis Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2011-06-02 įsakymu Nr. 1-189 „Dėl galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizės atlikimo rekomendacijų patvirtinimo“ (Žin., 2011, Nr. 70-3360) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. rugpjūčio 24 d. nutarimu Nr. 988 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. kovo 9 d. nutarimo Nr. 241 „Dėl ekstremalių įvykių kriterijų patvirtinimo“ pakeitimo (Žin., 2006, Nr. 29-1004; 2011, Nr. 107-5059), Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. lapkričio 11 d. įsakymu Nr. D1-870 „Dėl stichinių, katastrofinių meteorologinių reiškinių rodiklių patvirtinimo“.

GALIMŲ PAVOJŲ NUSTATYMAS

2.1. GALIMI PAVOJAI

Galimų pavojų sąrašas nustatomas remiantis moksliniais, statistiniais, istoriniais duomenimis, specialistų ir ekspertų vertinimais, Lietuvos ir kitų šalių patirtimi, analizuojamos aplinkos apžiūra, įvykių modeliavimu, taip pat Ekstremalių įvykių kriterijais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011m. rugpjūčio 24 d. nutarimu Nr. 988 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. kovo 9 d. nutarimo Nr. 241 „Dėl ekstremalių įvykių kriterijų patvirtinimo“ pakeitimo (Žin., 2006, Nr. 29-1004; 2011, Nr. 107-5059) ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. lapkričio 11 d. įsakymu Nr. D1-870 „Dėl stichinių, katastrofinių meteorologinių reiškinių rodiklių patvirtinimo“ (Žin., 2011, Nr. 141-6642) reikalavimais.

Galimas pavojus suprantamas kaip galimų įvykių, ekstremaliųjų įvykių, ekstremaliųjų situacijų keliama grėsmė gyventojų gyvybei ar sveikatai, turtui ir (arba) aplinkai.

Pirmiausia nustatomi visi galimi gamtiniai ir žmogaus veiklos sukelti (gamtiniai, techniniai, ekologiniai ir socialiniai) pavojai, kurie gali kilti dėl:

- geografinės padėties;
- objekte atliekamų technologinių procesų ar gedimų;
- darbuotojų klaidų (žmogiškasis veiksnys); □ pastato projektavimo, konstrukcijų ar įrenginių (fizinis veiksnys).

Toliau nustatomi pavojai, kurie gali kilti už objekto ribų, galinčių turėti padarinių (poveikį) žmonių gyvybei ar sveikatai, turtui, aplinkai, objekto veiklos tęstinumui ir sukelti savivaldybės lygio ekstremaliąją situaciją.

Nustatyti galimi pavojai surašomi į *1 lentelę*, nurodoma jų padarinių (poveikio) zona, galimas išplitimas, esant galimybei, pateikiamos jų kilimo priežastys (kodėl ir kaip jie gali kilti) ir pradedamos pildyti *8 lentelės 1 ir 2 skiltys*.

2.2. GALIMŲ PAVOJŲ IR EKSTREMALIŲ SITUACIJŲ RIZIKOS ANALIZĖ

1 lentelė. Nustatytų galimų pavojų apibūdinimas

Eil. Nr.	Nustatytas galimas pavojus	Nustatyto galimo pavojaus padarinių (poveikio) zona ir galimas pavojaus išplitimas (nurodyti konkrečias ūkio subjekto, kitos įstaigos teritorijos vietas)	Galimo pavojaus kilimo priežastys
1	2	3	4
1.	Galimi gamtiniai pavojai:		
1.1.	geologinis reiškiny:		
	žemės drebėjimas	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Tektoninių plokščių judėjimas
	nuošliauža		Lietus, birus gruntas, upės srovė, žmonių veikla
1.2.	stichiniai meteorologiniai reiškiniai:		
	maksimalus vėjo greitis	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Atsiradus skirtumui tarp dviejų oro masių slėgio
	smarkus lietus	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Konfekciniai reiškiniai oro masėse
	kruša	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Konfekciniai reiškiniai oro masėse
	smarkus snygis	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Veikiant aukštyneigiams oro srautams esant žemam slėgiui
	pūga	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Susidarius puriai sniego dangai ir sustiprėjus vėjui daugiau kaip 10 m/s
	lijundra	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Susidaro užėjus šiltam frontui šalčioje vietoje
	smarkus sudėtinis apšalas	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Susidaro užėjus šiltam frontui šalčioje vietoje
	speigas	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Skandinavijos ir ultrapoliarinių anticiklonų šalto oro masių pernešimas
	tirštas rūkas		Dėl vandens garų kondensavimosi ore

	šalna aktyviosios augalų vegetacijos laikotarpiu		Dėl žemės paviršiaus šilumos spinduliavimo atslinkus šaltai oro masei
	kaitra		Pietų ciklonų karšto oro masių pernešimas
	sausra aktyviosios augalų vegetacijos laikotarpiu		Sumažėjus kritulių arba vandens garų kiekiui atmosferoje
1.3.	katastrofinis meteorologinis reiškinys:		
	uraganas	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Atsiradus skirtumui tarp dviejų oro masių slėgio
	labai smarkus lietus	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Konfekciniai reiškiniai oro masėse
	labai smarkus snygis	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Veikiant aukštyneigiams oro srautams esant žemam slėgiui
	labai smarki pūga	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Susidarius puriai sniego dangai ir sustiprėjus vėjui daugiau kaip 10 m/s
	smarkus speigas	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Ultrapoliarinių anticiklonų šalto oro masių pernešimas
1.4.	stichinis hidrologinis reiškinys:		
	stichinis vandens lygis (vandens lygio pakilimas ar nusekimas)		Užtvankos griuvimas, smarkus ir ilgas lietus, staigus sniego tirpimas, ilgalaikis sausas periodas
	stichinis potvynis		Smalkus ir ilgas lietus, staigus sniego tirpimas
1.5.	katastrofinis hidrologinis reiškinys:		
	katastrofinis vandens lygio pakilimas		Užtvankos griuvimas, smarkus ir ilgas lietus, staigus sniego tirpimas
	katastrofinis potvynis		Smalkus ir ilgas lietus, staigus sniego tirpimas

1.6.	pavojingos užkrečiamosios ligos	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Dėl pavojingų ir ypač pavojingų ligų sukėlėjų patekimo į žmogaus organizmą ir jų paplitimo
2.	Žmogaus veiklos sukelti pavojai:		
2.2.	cheminė avarija		Technologinė avarija, gaisras, sprogdimas, pastato griūtys, diversija, transporto avarija, vėjas, žmogiškasis faktorius
2.3.	radiacinė avarija		Technologinė avarija, užterštų radioaktyviomis medžiagomis krovinių transportavimas, žmogiškasis faktorius
2.4.	naftos produktų išsiliejimas		Technologinė avarija, transporto avarija, žmogiškasis faktorius
2.5.	hidrotechnikos statinių (įrenginių) avarijos ir (ar) gedimai		Techninė avarija, smarkus ir ilgas lietus, potvynis, ledų sangrūdos ir apledėjimas, laukinių gyvūnų ir augmenijos daromas poveikis, žmogiškasis faktorius ir kt.
2.6.	elektros energijos tiekimo sutrikimai ir (ar) gedimai	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Techninė avarija, gaisras, meteorologiniai reiškiniai, terorizmas, diversija, žmogiškasis faktorius
2.7.	šilumos energijos tiekimo sutrikimai ir (ar) gedimai	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Techninė avarija, gaisras, meteorologiniai reiškiniai, elektros ir kuro tiekimo sutrikimas, terorizmas, diversija, žmogiškasis faktorius
2.8.	vandens tiekimo sutrikimas	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Techninė avarija, gaisras, elektros tiekimo sutrikimas, terorizmas, diversija, vandens užterštumas, žmogiškasis faktorius

2.9.	elektroninių ryšių teikimo sutrikimas ir (ar) gedimai		Techninė avarija, gaisrai, sproginiai, meteorologiniai reiškiniai, elektros tiekimo sutrikimas, terorizmas, diversija, žmogiškasis faktorius
2.10.	komunikacijų sistemų nutraukimas ir (ar) gedimai	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Techninė avarija, meteorologiniai reiškiniai, elektros tiekimo sutrikimas, žmogiškasis faktorius
2.11.	kuro resursų trūkumas ir (ar) stygius	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Kuro tiekimo sutrikimai, avarijos saugyklose, gaisrai, sproginiai, žaibai, žmogiškasis faktorius
2.12.	pavojingas radinys	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Kasinėjimas, žemės ir statybos darbai, terorizmas, diversija, žmogiškasis faktorius
2.13.	gaisrai	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Pievų ir durpynų gaisrai, sproginiai, žaibas, elektros ir dujų tinklų avarijos, transportas, stiklo šiukšlės, žmogiškasis faktorius Technologinė avarija, gaisrai, sproginiai, pastatų griūtis, žaibai, elektros ir dujų tinklų avarijos, žmogiškasis faktorius ir kt.
2.14.	maisto tarša	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Maisto produktų saugojimo, laikymo ir paruošimo normų nesilaikymas, žaliavos tarša, žmogiškasis faktorius ir kt.
2.15.	oro tarša	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Gaisrai, avarijos ir gedimai pramonės objektuose, technologiniai sutrikimai, cheminės avarijos, gyvulininkystės veikla, transportas, kuro deginimas

2.16.	vandens tarša	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Avarijos ir gedimai pramonės objektuose, technologiniai sutrikimai, avarijos nuotekų sistemose, žemės ūkio veikla, transportas, žmonių veikla, rūgštūs lietūs, pavojingos atliekos, žmogiškasis faktorius ir kt.
2.17.	dirvožemio, grunto tarša	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Avarijos ir gedimai objektuose, technologiniai sutrikimai, žemės ūkio veikla, transportas ir jo avarijos, žmonių veikla, rūgštūs lietūs, pavojingos atliekos, radiniai, žmogiškasis faktorius ir kt.
2.18.	nusikaltimai, nusikalstami neramumai, gaujų siautėjimas		Žmogiškasis faktorius
2.19.	karinė ataka, maištas, sukilimas		-
2.20.	masinis užsieniečių antplūdis		Patekimas į Europos Sąjungos valstybę
2.21.	žmonių grobimas, įkaitų paėmimas		Žmogiškasis faktorius
2.22.	streikai		Nepasitenkinimas esama situacija, atskirų visuomenės grupių reikalavimai
2.23.	sabotažas, diversija		Nepasitenkinimas esama politine ir ekonomine situacija, žmogiškasis faktorius
2.24.	teroristiniai išpuoliai	Visa Mokyklos-darželio teritorija	Siekis destabilizuoti padėtį

2. lentelė. Galimo pavojaus tikimybės (T) įvertinimo kriterijai

Galimo pavojaus tikimybės (T) įvertinimas	Galimo pavojaus tikimybės lygis	Vertinimo balai
Gali įvykti dažniau negu kartą per metus	Labai didelė tikimybė	5
Gali įvykti kartą per 1-10 metų	Didelė tikimybė	4
Gali įvykti kartą per 10-50 metų	Vidutinė tikimybė	3
Gali įvykti kartą per 50-100 metų	Maža tikimybė	2
Gali įvykti rečiau negu kartą per 100 metų	Labai maža tikimybė	1

Nustačius galimo pavojaus tikimybę (T), analizuojami jo padariniai (poveikis) (P) ūkio subjekte

3 lentelė. Galimų pavojų padariniai (poveikis) gyventojų gyvybei ar sveikatai

Nustatytas galimas pavojus	Galinčių nukentėti gyventojų skaičius (žuvusiųjų ir (ar) sužeistųjų, ir (ar) evakuotinių gyventojų)
1	2
stichiniai meteorologiniai reiškiniai:	
maksimalus vėjo greitis	0; 0; 0
smarkus lietus	0; 0; 0
kruša	0; 0; 0
smarkus snygis	0; 0; 0
pūga	0; 0; 0
lijundra	0; 0; 0
smarkus sudėtinis apšalas	0; 0; 0
speigas	0; 0; 0
tirštas rūkas	-
šalna aktyviosios augalų vegetacijos laikotarpiu	-
kaitra	-
sausra aktyviosios augalų vegetacijos laikotarpiu	-
Galimi gamtiniai pavojai:	
geologinis reiškinys:	
žemės drebėjimas	0; 0; 300
karstinis reiškinys	-
nuošliauža	-
sufozinis reiškinys	-
katastrofinis meteorologinis reiškinys:	
uraganas	0; 0; 0

labai smarkus lietus	0; 0; 0
labai smarkus snygis	0; 0; 0
labai smarki pūga	0; 0; 0
smarkus speigas	0; 0; 0
stichinis hidrologinis reiškinys:	
stichinis vandens lygis (vandens lygio pakilimas ar nusekimas)	
stichinis potvynis	
katastrofinis hidrologinis reiškinys:	
katastrofinis vandens lygio pakilimas	-
katastrofinis potvynis	-
pavojingos užkrečiamosios ligos	0; 10; 0
gyvūnų ligos	-
vabzdžių antplūdis	-
augalų ligos	-
žuvų dusimas, laukinių žvėrių ir paukščių badas	-
Žmogaus veiklos sukelti pavojai:	
įvykiai transportuojant pavojingą krovinį	-
cheminė avarija	-
radiacinė avarija	-
naftos produktų išsiliejimas	-
pramoninė avarija pavojingajame objekte	-
hidrotechnikos statinių (įrenginių) avarijos ir (ar) gedimai	-
transporto avarijos (geležinkelio, oro, vandens, automobilių)	-
pastatų griuvimai	-
elektros energijos tiekimo sutrikimai ir (ar) gedimai	0; 0; 0
šilumos energijos tiekimo sutrikimai ir (ar) gedimai	0; 0; 0
dujų tiekimo sutrikimas	-
vandens tiekimo sutrikimas	0; 0; 0
elektroninių ryšių teikimo sutrikimas ir (ar) gedimai	-
komunikacijų sistemų nutraukimas ir (ar) gedimai	-
kuro resursų trūkumas ir (ar) stygius	0; 0; 0
pavojingas radinys	0; 0; 0
gaisrai	0; 0; 300
maisto tarša	0; 15; 0
oro tarša	-

vandens tarša	-
dirvožemio, grunto tarša	-
visuomenės neramumai, susibūrimai, riaušės	-
nusikaltimai, nusikalstami neramumai, gaujų siautėjimas	-
karinė ataka, maištas, sukilimas	
masinis užsieniečių antplūdis	-
žmonių grobimas, įkaitų paėmimas	-
streikai	-
sabotažas, diversija	-
teroristiniai išpuoliai	0; 1; 300

4 lentelė. Galimų pavojų padariniai (poveikis) turtui

Nustatytas galimas pavojus	Galimi padariniai (poveikis) turtui	Numatomi nuostoliai, Eur
1	2	3
Galimi gamtiniai pavojai:		
geologinis reiškiny:		
žemės drebėjimas	<i>Pastatų, statinių ir infrastruktūros objektų pažeidimai</i>	<5%
karstinis reiškiny	-	-
nuošliauža	-	-
sufozinis reiškiny	-	-
stichiniai meteorologiniai reiškiniai:		
maksimalus vėjo greitis	<i>Poveikis statiniams ir pastatui, infrastruktūrai, viešojo sektoriaus subjektams, transporto veiklai, sodams, miškams, žemės ūkio augalams</i>	<5%
smarkus lietus	<i>Poveikis statiniui ir pastatams, žemės ūkio augalams, transporto priemonėms</i>	<5%
kruša	<i>Poveikis statiniui ir pastatams, žemės ūkio augalams, transporto priemonėms</i>	<5%
smarkus snygis	<i>žala statiniams, elektros linijų nutraukimas, miškams</i>	<5%
pūga	<i>žala pastatui ir statiniams, elektros linijų nutraukimas, miškams</i>	<5%
lijundra	<i>elektros linijų nutraukimas, žala miškams, parkams ir sodams</i>	<5%

smarkus sudėtinis apšalas	<i>elektros linijų nutraukimas, žala miškams, parkams ir sodams</i>	<5%
speigas	<i>šilumos, vandens ir nuotekų tinklų avarijos, žala sodams ir pasėliams, sutrinka transporto veikla</i>	<5%
tirštas rūkas	-	-
šalna aktyviosios augalų vegetacijos laikotarpiu	-	-
kaitra	-	-
sausra aktyviosios augalų vegetacijos laikotarpiu	-	-
katastrofinis meteorologinis reiškinys:		
uraganas	<i>Poveikis statiniui ir pastatams, infrastruktūrai, viešojo sektoriaus subjektams, transporto veiklai, sodams, miškams, žemės ūkio augalams</i>	<5%
labai smarkus lietus	<i>Poveikis statiniui ir pastatų rūšiams, pusrūšiams ir pirmiesiems aukštams, žemės ūkio augalams</i>	<5%
labai smarkus snygis	<i>žala statiniams, elektros linijų nutraukimas</i>	<5%
labai smarki pūga	<i>žala pastatui ir statiniams, elektros linijų nutraukimas</i>	<5%
smarkus speigas	<i>Šilumos, vandens ir nuotekų tinklų avarijos, sutrinka transporto veikla</i>	<5%
stichinis hidrologinis reiškinys:		
stichinis vandens lygis (vandens lygio pakilimas ar nusekimas)	-	-
stichinis potvynis	-	-
katastrofinis hidrologinis reiškinys:		
katastrofinis vandens lygio pakilimas	-	-
katastrofinis potvynis	-	-
pavojingos užkrečiamosios ligos	<i>Neigiamas poveikis Mokyklos-darželio veiklai</i>	<5%
gyvūnų ligos	-	-
vabzdžių antplūdis	-	-
augalų ligos	-	-
žuvų dusimas, laukinių žvėrių ir paukščių badas	-	-

Žmogaus veiklos sukelti pavojai:		
įvykiai transportuojant pavojingą krovinį	-	-
cheminė avarija	-	-
radiacinė avarija	-	-
naftos produktų išsiliejimas	-	-
pramoninė avarija pavojingajame objekte	-	-
hidrotechnikos statinių (įrenginių) avarijos ir (ar) gedimai	-	-
transporto avarijos (geležinkelio, oro, vandens, automobilių)	-	-
pastatų griuvimai	-	-
elektros energijos tiekimo sutrikimai ir (ar) gedimai	<i>Neigiamas poveikis Mokyklos-darželio veiklai</i>	<5%
šilumos energijos tiekimo sutrikimai ir (ar) gedimai	<i>Neigiamas poveikis Mokyklos-darželio veiklai</i>	<5%
dujų tiekimo sutrikimas	-	-
vandens tiekimo sutrikimas	-	-
elektroninių ryšių teikimo sutrikimas ir (ar) gedimai	-	-
komunikacijų sistemų nutraukimas ir (ar) gedimai	-	-
kuro resursų trūkumas ir (ar) stygius	-	-
pavojingas radinys	<i>Poveikis pastatui ir statiniams</i>	<5%
gaisrai	<i>Poveikis pastatui ir statiniams</i>	<5%
maisto tarša	-	-
oro tarša	-	-
vandens tarša	-	-
dirvožemio, grunto tarša	-	-
visuomenės neramumai, susibūrimai, riaušės	-	-
nusikaltimai, nusikalstami neramumai, gaujų siautėjimas	-	-
karinė ataka, maištas, sukilimas	-	-

masinis užsieniečių antplūdis	-	-
žmonių grobimas, įkaitų paėmimas	-	-
streikai	-	-
sabotažas, diversija	-	-
teroristiniai išpuoliai	<i>Poveikis pastatui ir statiniams, transporto infrastruktūrai ir priemonėms</i>	<5%

5 lentelė. Galimų pavojų padariniai (poveikis) aplinkai

Nustatytas galimas pavojus	Galima oro tarša	Galima paviršinio ir (ar) požeminio vandens tarša	Galima grunto tarša	Galimi padariniai (poveikis) gamtinei aplinkai	Numatomi nuostoliai, Eur
1	2	3	4	5	6
Galimi gamtiniai pavojai:					
geologinis reiškiny:					
žemės drebėjimas	-	-	-	Galimi reljefo pokyčiai, sulaužyti ir išversti medžiai	<5%
karstinis reiškiny	-	-	-	-	-
nuošliauža	-	-	-	Galimi reljefo pokyčiai, sulaužyti ir išversti medžiai	-
sufozinis reiškiny	-	-	-	-	-
stichiniai meteorologiniai reiškiniai:					
maksimalus vėjo greitis	-	-	-	sulaužyti ir išversti medžiai	<5%
smarkus lietus	-		-	-	<5%
kruša	-	-	-	-	<5%
smarkus snygis	-		-	sulaužyti ir išversti medžiai	<5%

pūga	-	-	-	sulaužyti ir išversti medžiai	<5%
lijundra	-	-	-	sulaužyti ir išversti medžiai	<5%
smarkus sudėtinis apšalas	-	-	-	sulaužyti ir išversti medžiai	<5%
speigas	-	-	-	žala augalijai	<5%
tirštas rūkas	-	-	-	-	-
šalna aktyviosios augalų vegetacijos laikotarpiu	-	-	-	-	-
kaitra	-	-	-	-	-
sausra aktyviosios augalų vegetacijos laikotarpiu	-	-	-	-	-
katastrofinis meteorologinis reiškiny:					
uraganas	-	-	-	Miškams, parkams, pavieniams medžiams	<5%
labai smarkus lietus	-	-	-	-	<5%
labai smarkus sniegis	-		-	Miškams, parkams	<5%
labai smarki pūga	-	-	-	Miškams, parkams, pavieniams medžiams	<5%
smarkus speigas	-	-	-	Miškams, parkams, pavieniams medžiams	<5%
stichinis hidrologinis reiškiny:					
stichinis vandens lygis (vandens lygio pakilimas ar nusekimas)	-		-	-	-
stichinis potvynis	-		Padidėja grunto cheminė ir biologinė tarša	-	-
katastrofinis hidrologinis reiškiny:					

katastrofinis vandens lygio pakilimas	-	-	-	-	-
katastrofinis potvynis	-		Padidėja grunto cheminė ir biologinė tarša	-	
pavojingos užkrečiamosios ligos	-	-	-	-	<5%
gyvūnų ligos	-	-	-	-	-
vabzdžių antplūdis	-	-	-	Miškams, parkams, pavieniams medžiams	-
augalų ligos	-	-	-	Miškams, parkams, pavieniams medžiams	-
žuvų dusimas, laukinių žvėrių ir paukščių badas	-	-	-	Laukinei gyvūnijai	-
Žmogaus veiklos sukelti pavojai:					
įvykiai transportuojant pavojingą krovinį	Tarša cheminėmis medžiagomis	Tarša cheminėmis medžiagomis	Tarša cheminėmis medžiagomis	Augmenijai, gyvūnijai	-
cheminė avarija	Tarša cheminėmis medžiagomis	Tarša cheminėmis medžiagomis	Tarša cheminėmis medžiagomis	Augmenijai	-
radiacinė avarija					-
naftos produktų išsiliejimas	-	Tarša naftos produktais	Tarša naftos produktais	Vandens gyvūnijai	-
pramoninė avarija pavojingajame objekte	-	-	-	-	-
hidrotechnikos statinių (įrenginių) avarijos ir (ar) gedimai	-	-	-	Galimi reljefo pokyčiai, sulaužyti ir išversti medžiai, vandens gyvūnijai	-

transporto avarijos (geležinkelio, oro, vandens, automobilių)	-	Tarša naftos produktais	Tarša naftos produktais	Vandens gyvūnijai	
pastatų griuvimai	-	-	-	-	-
elektros energijos tiekimo sutrikimai ir (ar) gedimai	-	Tarša nuotekomis	Tarša nuotekomis	Vandens augalijai, gyvūnijai	<5%
šilumos energijos tiekimo sutrikimai ir (ar) gedimai	-	-	-	-	<5%
dujų tiekimo sutrikimas	-	-	-	-	<5%
vandens tiekimo sutrikimas	-	-	-	-	<5%
elektroninių ryšių teikimo sutrikimas ir (ar) gedimai	-	-	-	-	<5%
komunikacijų sistemų nutraukimas ir (ar) gedimai	-	-	-	-	<5%
kuro resursų trūkumas ir (ar) stygius	-	-	-	-	<5%
pavojingas radinys					<5%
gaisrai	Tarša degimo produkt ais	-	-	Augmenijai, gyvūnijai	<5%
maisto tarša	-	-	-	-	<5%
oro tarša					
vandens tarša	-	Tarša buitinėmis nuotekomis, trašomis, naftos produktais, buitinėmis cheminėmis medžiagomis, pramonės atliekomis, rūgštiniai lietūs	-	Vandens augmenijai ir gyvūnijai	-
dirvožemio, grunto tarša	-	-		-	-
visuomenės neramumai, susibūrimai, riaušės	-	-	-	-	-
nusikaltimai,	-	-	-	-	-
nusikalstami neramumai, gaujų siautėjimas	-	-	-	-	-
karinė ataka, maištas, sukilimas	-	-	-	-	-
masinis užsieniečių antplūdis	-	-	-	-	-

žmonių grobimas, įkaitų paėmimas	-	-	-	-	-
streikai	-	-	-	-	-
sabotažas, diversija	-	-	-	-	-
teroristiniai išpuoliai					<5%

6 lentelė. Galimų pavojų padariniai (poveikis) veiklos tęstinumui

Nustatytas galimas pavojus	Galimi padariniai (poveikis) veiklos tęstinumui	Galimų padarinių (poveikio) trukmė (valandomis arba paromis)
1	2	3
Galimi gamtiniai pavojai:		
geologinis reiškiny:		
žemės drebėjimas	-	10-15 min
karstinis reiškiny	-	-
nuošliauža	-	-
sufozinis reiškiny	-	-
stichiniai meteorologiniai reiškiniai:		
maksimalus vėjo greitis	<i>sutrinka komunalinių energetinių ir ryšių paslaugų teikimas</i>	< 1 paros
smarkus lietus	<i>sutrinka elektros energijos paslaugų teikimas</i>	iki 6 val.
kruša	-	10 - 15 min.
smarkus snygis	<i>sutrinka elektros energijos paslaugų teikimas</i>	< 1 paros
pūga	<i>sutrinka elektros energijos paslaugų teikimas, sutrinka komunalinių energetinių ir ryšių paslaugų teikimas</i>	< 1 paros
lijundra	<i>sutrinka elektros energijos paslaugų teikimas, sutrinka komunalinių energetinių ir ryšių paslaugų teikimas</i>	1 – 3 paros
smarkus sudėtinis apšalas	<i>sutrinka elektros energijos paslaugų teikimas, sutrinka komunalinių energetinių ir ryšių paslaugų teikimas</i>	1 – 3 paros
speigas	<i>sutrinka komunalinių energetinių paslaugų teikimas</i>	1 – 3 paros
tirštas rūkas	-	< 1 paros

šalna aktyviosios augalų vegetacijos laikotarpiu	-	-
kaitra	-	-
sausra aktyviosios augalų vegetacijos laikotarpiu	-	-
katastrofinis meteorologinis reiškinys:		
uraganas	<i>sutrinka komunalinių energetinių ir ryšių paslaugų teikimas</i>	< 1 paros
labai smarkus lietus	<i>sutrinka elektros energijos paslaugų teikimas</i>	iki 6 val.
labai smarkus snygis	<i>sutrinka elektros energijos paslaugų teikimas</i>	< 1 paros
labai smarki pūga	<i>sutrinka elektros energijos paslaugų teikimas, sutrinka komunalinių energetinių ir ryšių paslaugų teikimas</i>	< 1 paros
smarkus speigas	<i>sutrinka komunalinių energetinių paslaugų teikimas</i>	3 – 20 parų
stichinis hidrologinis reiškinys:		
stichinis vandens lygis (vandens lygio pakilimas ar nusekimas)	-	-
stichinis potvynis	-	-
katastrofinis hidrologinis reiškinys:		
katastrofinis vandens lygio pakilimas	-	-
katastrofinis potvynis	-	-
pavojingos užkrečiamosios ligos	-	20 - 30 dienų
gyvūnų ligos	-	-
vabzdžių antplūdis	-	-
augalų ligos	-	-

žuvų dusimas, laukinių žvėrių ir paukščių badas	-	
Žmogaus veiklos sukelti pavojai:		
įvykiai transportuojant pavojingą krovinį	-	-
cheminė avarija	-	-
radiacinė avarija	-	-
naftos produktų išsiliejimas	-	-
pramoninė avarija pavojingajame objekte	-	-.
hidrotechnikos statinių (įrenginių) avarijos ir (ar) gedimai	<i>Sutrinka komunalinių paslaugų teikimas</i>	-
transporto avarijos (geležinkelio, oro, vandens, automobilių)	-	-
pastatų griuvimai	<i>Sutrinka šilumos tiekimas, laikinas gyvenamosios vietos praradimas</i>	6 - 24 valandos
elektros energijos tiekimo sutrikimai ir (ar) gedimai	<i>Sutrinka elektros, šilumos, vandens, komunalinių paslaugų tiekimas</i>	6 - 24 valandos
šilumos energijos tiekimo sutrikimai ir (ar) gedimai	<i>Sutrinka šilumos tiekimas</i>	1 < paros
dujų tiekimo sutrikimas	<i>Sutrinka šilumos tiekimas, sutrinka dujų tiekimas būtiniems reikmėms</i>	-
vandens tiekimo sutrikimas	<i>Sutrinka vandens tiekimas, nuotekų šalinimas</i>	6 - 24 valandos
elektroninių ryšių teikimo sutrikimas ir (ar) gedimai	-	-
komunikacijų sistemų nutraukimas ir (ar) gedimai	-	-
kuro resursų trūkumas ir (ar) stygius	-	-
pavojingas radinys	-	6 - 24 valandos
gaisrai	-	iki 6 val.

maisto tarša	-	6 - 24 valandos
oro tarša	-	-
vandens tarša	-	-
dirvožemio, grunto tarša	-	-
visuomenės neramumai, susibūrimai, riaušės	-	-
nusikaltimai, nusikalstami neramumai, gaujų siautėjimas	-	-
karinė ataka, maištas, sukilimas	-	-
masinis užsieniečių antplūdis	-	-
žmonių grobimas, įkaitų paėmimas	-	-
streikai	-	-
sabotažas, diversija	-	-
teroristiniai išpuoliai	-	Iki 6 val.

GALIMŲ PAVOJŲ PADARINIŲ NUSTATYMAS

7 lentelė. Galimų pavojų padarinių (poveikio) (P) įvertinimo kriterijai.

Galimų padarinių (poveikio) gyventojų gyvybei ir sveikatai (P1) įvertinimas	Galimų padarinių (poveikio) lygis	Vertinimo balai
Žuvusiųjų, sužeistųjų nėra ir (ar) gyventojų evakuoti nereikia	Nereikšmingas	1
Sužaloti 1-5 gyventojai ir (ar) iki 50 gyventojų evakuota	Ribotas	2
Žuvo ne daugiau kaip 5 gyventojai ir (ar) sužalota nuo 5 iki 10 gyventojų, ir (ar) nuo 50 iki 100 gyventojų evakuota	Didelis	3
Žuvo ne daugiau kaip 20 gyventojų ir (ar) nuo 10 iki 50 gyventojų sunkiai sužalota, ir (ar) nuo 100 iki 200 gyventojų evakuota	Labai didelis	4
Žuvo daugiau nei 20 gyventojų ir (ar) sužalota daugiau nei 50 gyventojų, ir (ar) daugiau kaip 200 gyventojų evakuota	Katastrofinis	5
Galimų padarinių (poveikio) turtui ir aplinkai (P2) įvertinimas	Galimų padarinių (poveikio) lygis	Vertinimo balai
Ūkio subjektams, kitoms įstaigoms – mažiau nei 5 proc. turto vertės	Nereikšmingas	1

Ūkio subjektams, kitoms įstaigoms – nuo 5 iki 10 proc. turto vertės	Ribotas	2
Ūkio subjektams, kitoms įstaigoms – nuo 10 iki 30 proc. turto vertės	Didelis	3
Ūkio subjektams, kitoms įstaigoms – nuo 30 iki 40 proc. turto vertės	Labai didelis	4
Ūkio subjektams, kitoms įstaigoms – daugiau kaip 40 proc. turto vertės	Katastrofinis	5
Galimų padarinių (poveikio) turtui ir aplinkai (P3) įvertinimas	Galimų padarinių (poveikio) lygis	Vertinimo balai
Kai veikla sutrikdoma iki 6 valandų	Nereikšmingas	1
Kai veikla sutrikdoma nuo 6 iki 24 valandų	Ribotas	2
Kai veikla sutrikdoma nuo 1 iki 3 parų	Didelis	3
Kai veikla sutrikdoma nuo 3 iki 30 parų	Labai didelis	4
Kai veikla sutrikdoma daugiau kaip 30 parų	Katastrofinis	5

8 lentelė. Galimų pavojų rizikos įvertinimas

			Galimų padarinių (poveikio) (P) įvertinimas balais			Rizikos lygio (R) nustatymas			
Eil. Nr.	Galimas pavojus	Galimo pavojaus tikimybės (T) įvertinimas balais	Galimi padariniai (poveikis) gyventojų sveikatai ir gyvybei (P1)	Galimi padariniai (poveikis) turtui ir aplinkai (P2)	Galimi padariniai (poveikis) būtiniausio ms gyvenimo (veiklos) sąlygoms (P3)	Galimo pavojaus rizikos gyventojų gyvybei ir sveikatai lygis (R1) $R1 = T \times P1$	Galimo pavojaus rizikos turtui ir aplinkai lygis (R2) $R2 = T \times P2$	Galimo pavojaus rizikos būtiniausio ms gyvenimo (veiklos) sąlygoms lygis (R3) $R3 = T \times P3$	Bendras rizikos lygis (R) $R = R1 + R2 + R3$
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Žymėjimo pavyzdys								
1.	Galimi gamtiniai pavojai:								
1.1.	geologinis reiškiny:								
	žemės drebėjimas	2	5	1	1	10	2	2	14
	karstinis reiškiny	-							
	nuošliauža	1	-	-	-	-	-	-	-
	sufozinis reiškiny	-	-	-	-	-	-	-	
1.2.	stichiniai meteorologiniai reiškiniai:								
	maksimalus vėjo greitis	4	1	1	2	4	4	8	16

	smarkus lietus	3	1	1	1	3	3	3	9
	kruša	3	1	1	1	3	3	3	9
	smarkus snygis	3	1	1	2	3	3	6	12
	pūga	3	1	1	2	3	3	6	12
	lijundra	2	1	1	3	2	2	6	10
	smarkus sudėtinis apšalas	2	1	1	3	2	2	6	10
	speigas	4	1	1	2	4	4	8	16
	tirštas rūkas	4							
	šalna aktyviosios augalų vegetacijos laikotarpiu	4	-	-	-	-	-	-	-
	kaitra	3	-	-	-	-	-	-	-
	sausra aktyviosios augalų vegetacijos laikotarpiu	2	-	-	-	-	-	-	
1.3.	katastrofinis meteorologinis reiškinys:								
	uraganas	3	1	1	2	3	3	6	12
	labai smarkus lietus	3	1	1	1	3	3	3	9
	labai smarkus snygis	3	1	1	1	3	3	3	9
	labai smarki pūga	2	1	1	2	2	2	4	8
	smarkus speigas	3	1	1	4	3	3	12	18

1.4.	stichinis hidrologinis reiškiny:								
	stichinis vandens lygis (vandens lygio pakilimas ar nusekimas)	3	-	-	-	-	-	-	-
	stichinis potvynis	2	-	-	-	-	-	-	-
1.5.	katastrofinis hidrologinis reiškiny:								
	katastrofinis vandens lygio pakilimas	1	-	-	-	-	-	-	-
	katastrofinis potvynis	1	-	-	-	-	-	-	-
1.6.	pavojingos užkrečiamosios ligos	5	3	1	4	15	5	20	40
1.7.	gyvūnų ligos	4	-	-	-	-	-	-	-
1.8.	vabzdžių antplūdis	2	-	-	-	-	-	-	-
1.9.	augalų ligos	4	-	-	-	-	-	-	-
1.10.	žuvų dusimas, laukinių žvėrių ir paukščių badas	4	-	-	-	-	-	-	-
2.	Žmogaus veiklos sukelti pavojai:								
2.1.	įvykiai transportuojant pavojingą krovinį	4	-	-	-	-	-	-	-
2.2.	cheminė avarija	2	-	-	-	-	-	-	-

2.3.	radiacinė avarija	3	-	-	-	-	-	-	-
2.4.	naftos produktų išsiliejimas	-	-	-	-	-	-	-	-
2.5.	pramoninė avarija pavojingajame objekte	-	-	-	-	-	-	-	-
2.6.	hidrotechnikos statinių (įrenginių) avarijos ir (ar) gedimai	-	-	-	-	-	-	-	-
2.7.	transporto avarijos	4	-	-	-	-	-	-	-
	(geležinkelio, oro, vandens, automobilių)								
2.8.	pastatų griuvimai	3							
2.9.	elektros energijos tiekimo sutrikimai ir (ar) gedimai	3	1	1	1	3	3	3	9
2.10.	šilumos energijos tiekimo sutrikimai ir (ar) gedimai	3	1	1	2	3	3	6	12
2.11.	dujų tiekimo sutrikimas	2							
2.12.	vandens tiekimo sutrikimas	4	1	1	1	4	4	4	12
2.13.	elektroninių ryšių teikimo sutrikimas ir (ar) gedimai	3	-	-	-	-	-	-	-

2.14.	komunikacijų sistemų nutraukimas ir (ar) gedimai	3	-	-	-	-	-	-	-
2.15.	kuro resursų trūkumas ir (ar) stygius	2	1	1	1	2	2	2	6
2.16.	pavojingas radinys	5	5	1	1	25	5	5	35
2.17.	Gamtiniai gaisrai/kiti (pastatuose, statiniuose, transporte)	3/5	5	1	2	25	5	10	40
2.18.	maisto tarša	4	3	1	1	12	4	4	20
2.19.	oro tarša	5	-	-	-	-	-	-	-
2.20.	vandens tarša	5	-	-	-	-	-	-	-
2.21.	dirvožemio, grunto tarša	5	-	-	-	-	-	-	-
2.22.	visuomenės neramumai, susibūrimai, riaušės	4	-	-	-	-	-	-	-
2.23.	nusikaltimai, nusikalstami neramumai, gaujų siautėjimas	5	-	-	-	-	-	-	-
2.24.	karinė ataka, maištas, sukilimas	2	-	-	-	-	-	-	-
2.25.	masinis užsieniečių antplūdis	3	-	-	-	-	-	-	-
2.26.	žmonių grobimas, įkaitų paėmimas	2	-	-	-	-	-	-	-
2.27.	streikai	4	-	-	-	-	-	-	-
2.28.	sabotažas, diversija	3	-	-	-	-	-	-	-

2.29.	teroristiniai išpuoliai	1	5	1	1	5	1	1	7
-------	-------------------------	---	---	---	---	---	---	---	---

4. RIZIKOS LYGIO IR JOS PRIIMTINUMO NUSTATYMAS

4.1. RIZIKOS LYGIO (R) NUSTATYMAS

9 lentelė. Rizikos lygio (R) nustatymas

Galima pavojaus tikimybė	5					
	4					
	3					
	2					
	1					
		1	2	3	4	5
Galimi padariniai (poveikis)						

Galimi padariniai (poveikis)

4.2. OBJEKTO GALIMŲ PAVOJŲ SĄRAŠAS PRIORITETO TVARKA PAGAL JŲ RIZIKOS LYGĮ

10 lentelė. Galimų pavojų sąrašas prioriteto tvarka pagal jų rizikos lygį ir tikimybę

Eil. Nr.	Galimi pavojai	Rizikos lygis, balais
Pavojai, kurie sukelia didelius padarinius (poveikį) ir yra didelės tikimybės		
1.	Gaisras	40
2.	Pavojingos užkrečiamos ligos	40
3.	Pavojingas radinys	35
4.	Maisto tarša	20
Pavojai, kurie sukelia didelius padarinius (poveikį)		
1.	Maksimalus vėjo greitis	16
2.	Žemės drebėjimas	14
3.	Uraganas	12

4.	Labai smarki pūga	8
5.	Smarkus speigas	18
6.	Šilumos energijos tiekimo sutrikimai (ar) gedimai	12
7.		
Pavojai, kurie yra didelės tikimybės		
1.	Smarkus snygis	12
2.	Pūga	12
3.	Vandens tiekimo sutrikimas	12
4.	Smarkus sudėtinis apšalas	10
5.	Lijundra	10
6.	Elektros energijos sutrikimai	9
7.		
Visi kiti pavojai bendro rizikos lygio mažėjimo tvarka		
1.	Smarkus lietus	9
2.	Kruša	9
3.	Labai smarkus lietus	9
4.	Labai smarkus snygis	9
5.	Teroristiniai išpuoliai	7
6.	Kuro resursų trūkumas	6

4.3. GALIMŲ PAVOJŲ, KURIŲ VALDYMAS APRAŠOMAS OBJEKTO EKSTREMALIŲJŲ SITUACIJŲ PREVENCIJOS PRIEMONIŲ PLANE, SĄRAŠAS

11 lentelė. Galimų pavojų, kuriems numatomos rizikos mažinimo priemonės objekto Ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių plane, sąrašas

Eil. Nr.	Galimi pavojai	Rizikos lygis, balais
1	Maksimalus vėjo greitis	16
2	Uraganas	12
3	Labai smarki pūga	8
4	Šilumos energijos tiekimo sutrikimai (ar) gedimai	12
5	Smarkus snygis	12
6	Pūga	12
7	Vandens tiekimo sutrikimas	12

8	Smarkus sudėtinis apšalas	10
9	Lijundra	10
10	Elektros energijos sutrikimai	9
11	Labai smarkus lietus	9
12	Kuro resursų trūkumas	6

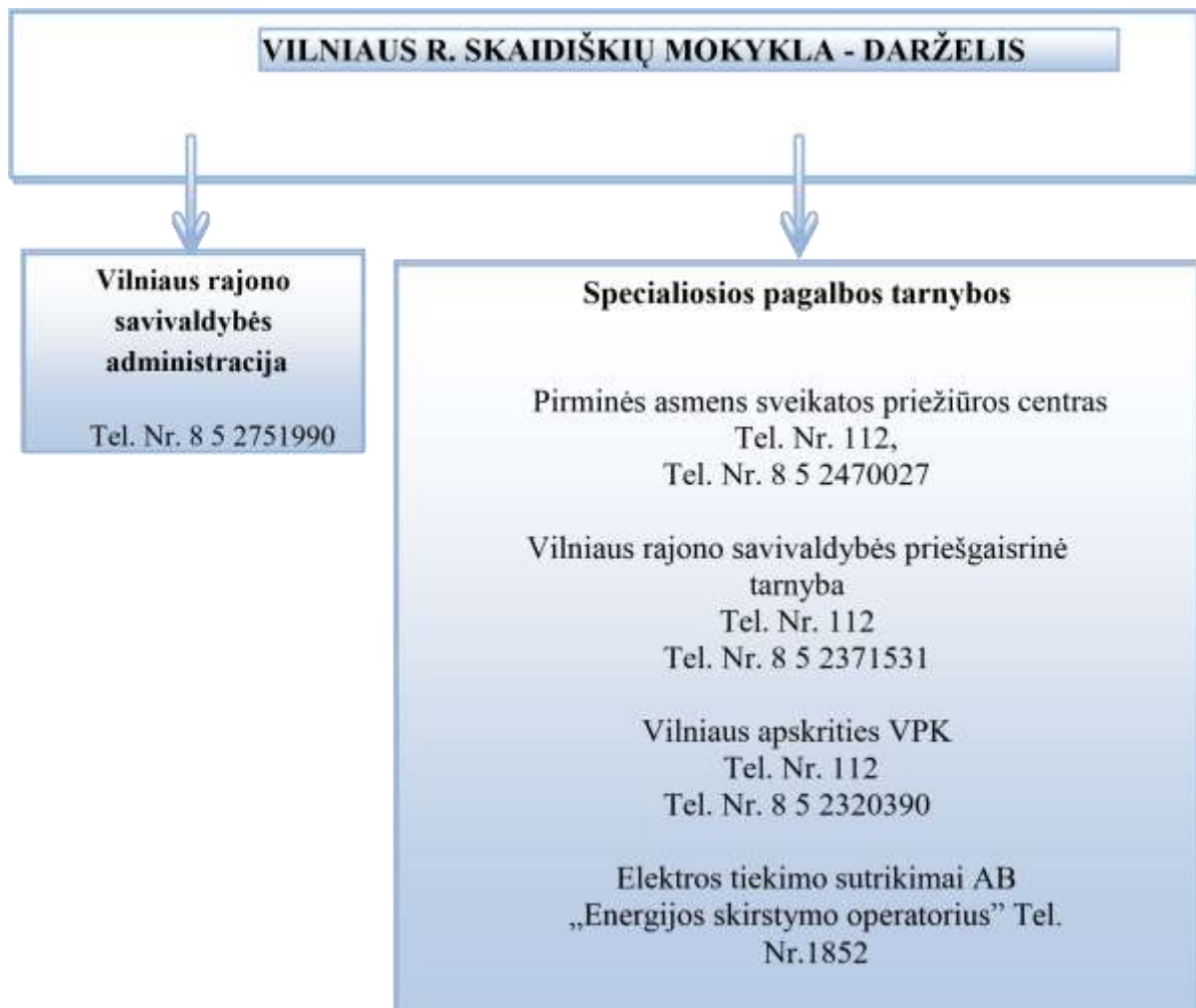
4.4. GALIMŲ PAVOJŲ, KURIEMS NUMATOMOS RIZIKOS MAŽINIMO PRIEMONĖS OBJEKTO EKSTREMALIŲJŲ SITUACIJŲ VALDYMO PLANE, SĄRAŠAS
12 lentelė. Galimų pavojų, kurių valdymas aprašomas objekto Ekstremaliųjų situacijų valdymo plane, sąrašas

Eil. Nr.	Galimi pavojai	Rizikos lygis, balais
1	Gaisras	40
2	Pavojingos užkrečiamos ligos	40
3	Pavojingas radinys	35
4	Maisto tarša	20
5	Smarkus speigas	18
6	Žemės drebėjimas	14
7	Teroristiniai išpuoliai	7

5. IŠVADA

Atlikus Mokyklos - darželio galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizę ir pagal 8 lentelę (Galimų pavojų rizikos įvertinimas) bei 9 lentelę (Rizikos lygio nustatymas) nustatyti septyni galimi pavojai, kurių rizikos lygis (R) yra *dideli arba labai didelis*.

PERSPĖJIMO APIE EKSTREMALŲ ĮVYKĮ SCHEMA

DARBUOTOJŲ KONTAKTINIAI DUOMENYS

Direktorė Irena Markevič	8 616 15601 mokykladarzelis@skaidiskes.vilniausr.lm.lt
Ūkio vedėja Oksana Šilingova	8 609 17176 ukis@skaidiskes.vilniausr.lm.lt
Sekretorė Eva Bartaševič	8 5 2350221 mokykladarzelis@skaidiskes.vilniausr.lm.lt

CIVILINĖS SAUGOS SIGNALAI IR JŲ PANAUDOJIMO TVARKOS APRAŠAS

I. CIVILINĖS SAUGOS SIGNALAI

Gyventojams, valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, kitoms įstaigoms, ūkio subjektams perspėti apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją nustatomi šie civilinės saugos signalai (toliau – CS signalai):

1. Įspėjamasis garsinis signalas:

2.

CS signalo pavadinimas	CS signalo reikšmė
„Dėmesio visiems“	Įspėjamasis pulsuojančio 1 min. trukmės kaukimo garsinis signalas skelbiamas gyventojams apie artėjančios ar susidariusios ekstremaliosios situacijos grėsmę perspėti perspėjimo sistemos patikrinimo ar pratybų metu. Išgirdę jį gyventojai privalo įjungti radiją ar televizorių ir išklausyti informaciją bei rekomendacijas. Griežtai vykdyti rekomendacijas.

3. Įspėjamieji balsu skelbiami signalai:

4.

Eil. Nr.	CS signalo pavadinimas	CS signalo reikšmė
1.	„Cheminis pavojus“	Balsu skelbiamas signalas, įspėjantis apie realų ar gresiantį cheminės taršos pavojų atitinkamoje teritorijoje. Šis signalas skelbiamas ne vėliau kaip 3 min. nuo įspėjamojo garsinio signalo perdavimo pradžios per valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų, ūkio subjektų garsinės avarinio signalizavimo sistemas, elektronines sirenas, nacionalinius, regioninius ir vietinius transliuotojus.
2.	„Radiacinis pavojus“	Balsu skelbiamas signalas, įspėjantis apie realų ar gresiantį radioaktyviosios taršos pavojų atitinkamoje teritorijoje. Šis signalas skelbiamas ne vėliau kaip 3 min. nuo įspėjamojo garsinio signalo perdavimo pradžios per valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų, ūkio subjektų garsinės avarinio signalizavimo sistemas, elektronines sirenas, nacionalinius, regioninius ir vietinius transliuotojus.

3.	„Katastrofinis užtvindymas“	Balsu skelbiamas signalas, įspėjantis apie katastrofinio užtvindymo grėsmę dėl galimos avarijos Kauno hidroelektrinėje. Šis signalas skelbiamas Kauno m., Kauno, Šakių, Jurbarko, Šilutės r. gyventojams, savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, kitoms įstaigoms, ūkio subjektams, kuriems gresia tiesioginis užtvindymas, ne vėliau kaip 3 min. nuo įspėjamojo garsinio signalo perdavimo pradžios per įvardintų savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų, ūkio subjektų garsinės avarinio signalizavimo sistemas, elektronines sirenas, nacionalinius, regioninius ir vietinius transliuotojus.
4.	„Potvynio pavojus“	Balsu skelbiamas signalas, įspėjantis apie potvynio grėsmę dėl polaidžio ar intensyvių liūčių pakilus upėse vandens lygiui iki pavojingos ribos. Šis signalas skelbiamas ne vėliau kaip 3 min. nuo įspėjamojo garsinio signalo perdavimo pradžios per valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų, ūkio subjektų garsinės avarinio signalizavimo sistemas, elektronines sirenas, nacionalinius, regioninius ir vietinius transliuotojus.
5.	„Uragano pavojus“	Balsu skelbiamas signalas, įspėjantis apie artėjančią hidrometeorologinę reiškinį, galintį sukelti ekstremaliąją situaciją. Šis signalas skelbiamas ne vėliau kaip 3 min. nuo įspėjamojo garsinio signalo perdavimo pradžios per valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų, ūkio subjektų garsinės avarinio signalizavimo sistemas, elektronines sirenas, nacionalinius, regioninius ir vietinius transliuotojus.
6.	„Oro pavojus“	Balsu skelbiamas signalas, įspėjantis apie tiesioginę priešų užpuolimo grėsmę. Šis signalas skelbiamas ne vėliau kaip 3 min. nuo įspėjamojo garsinio signalo perdavimo pradžios per valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų, ūkio subjektų garsinės avarinio signalizavimo sistemas, elektronines sirenas, nacionalinius, regioninius ir vietinius transliuotojus.
7.	„Perspėjimo sistemos patikrinimas“	Balsu skelbiamas signalas, įspėjantis apie vykdomą perspėjimo sistemos patikrinimą. Šis signalas skelbiamas taip pat ir kai įvyksta nesankcionuotas sirenų įjungimas. Jis skelbiamas ne vėliau kaip 3 min. nuo įspėjamojo garsinio signalo perdavimo pradžios per valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų, ūkio subjektų garsinės avarinio signalizavimo sistemas, elektronines sirenas, regioninius ir vietinius transliuotojus.

II. CIVILINĖS SAUGOS SIGNALŲ PANAUDOJIMO TVARKA

Įspėjamasis garsinis ir įspėjamieji balsu skelbiami signalai (išskyrus signalą „Oro pavojus“), atsižvelgiant į gresiančios ar susidariusios ekstremaliosios situacijos mastą, pobūdį ir grėsmės galimą poveikį, perduodami:

1. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento) direktoriaus nustatytų ūkio subjektų, įregistruotų Valstybinės reikšmės ir pavojingų objektų registre (toliau – Sąrašo subjektai), vadovų sprendimu, įvykus avarijai, kai į aplinką patenka didelis kiekis pavojingų medžiagų, ar susidarius kitai ekstremaliajai situacijai Sąrašo subjekte;
2. savivaldybių administracijų direktorių sprendimu, gresiant ar susidarius savivaldybės lygio ekstremaliajai situacijai;
3. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento direktoriaus sprendimu, gresiant ar susidarius valstybės lygio ekstremaliajai situacijai;
4. kitų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų, ūkio subjektų ar jiems priklausančių objektų vadovų sprendimu, gresiant ar susidarius ekstremaliajai situacijai šiuose objektuose.

Įspėjamasis garsinis signalas pratybų metu skelbiamas tik suderinus su savivaldybės administracijos direktoriumi ir iš anksto per visuomenės informavimo priemones pranešus gyventojams.

Įspėjamasis balsu skelbiamas signalas „Oro pavojus“ perduodamas Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos sprendimu, iškilus tiesioginei priešo užpuolimo grėsmei.

Perspėjimo sistemoje, kurioje naudojamos elektroninės sirenos, įspėjamieji balsu perduodami CS signalai privalo būti iš anksto įrašyti į elektroninių sirenų valdiklius, o gyventojams privalo būti perduodami kartu su įspėjamuoju garsiniu signalu tokia tvarka: 45 sek. – įspėjamasis garsinis signalas, 15 sek. – įspėjamasis balsu skelbiamas signalas. Tai kartojama 3 kartus. Bendra trukmė ne ilgesnė nei 3 min.

Įspėjamųjų balsu skelbiamų signalų ir rekomendacijų, perduodamų per valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų, ūkio subjektų garsines avarinio signalizavimo sistemas, elektronines sirenas, regioninius ir vietinius transliuotojus, bendra trukmė turėtų būti ne ilgesnė nei 1,5 min. Kitų pranešimų ir rekomendacijų trukmė neribojama.

Gyventojai, gyvenantys šalia Sąrašo subjektų, ir darbuotojai, dirbantys juose, privalo būti iš anksto informuoti apie jiems gresiančius pavojus, įvykus avarijai šiuose Sąrašo subjektuose, ir, išgirdę įspėjamąjį garsinį signalą, elgtis pagal išankstines Sąrašo subjektų pateiktas rekomendacijas. Tikslī informacija apie susidariusią ekstremaliąją situaciją, gyventojams ir darbuotojams iškilusią grėsmę ir rekomendacijos pateikiamos per elektronines sirenas, garsines avarines signalizavimo sistemas ir, atsižvelgiant į avarijos mastą, pobūdį ir grėsmės galimą poveikį, per nacionalinius ir (ar) regioninius bei vietinius transliuotojus.

REKOMENDACIJOS KAIP IŠVENGTI AR PATIRTI KUO MAŽIAU ŽALOS GRESIANT AR SUSIDARIUS EKSTREMALIAJAI SITUACIJAI

Civilinės saugos rekomendacijos, kaip elgtis kilus gaisrui miške ar durpyne

1. Kilus miško ar durpyno gaisrui:
 - 1.1. užsidegusį nedidelį miško paklotės ar durpyno plotą bandykite gesinti patys: plakite liepsną medžio šaka, drabužiais, trypkite kojomis, gesinkite vandeniu arba užberkite žemėmis ar smėliu;
 - 1.2. nepavykus ugnies užgesinti savo jėgomis, nedelsdami skambinkite bendruoju pagalbos telefono numeriu 112 ir mėginkite neleisti ugniai toliau plisti - sukaskite ne siauresnį kaip 0,5 m žemės ruožą;
 - 1.3. jei liepsna tapo nevaldoma ir matote, kad jos neišvengsite, pasišalinkite į tą pusę, iš kur vėjas pūstų į šoną, bėkite iš degančio miško ar durpyno į kelią, proskyną, prie vandens. Eikite pasilenkę kuo arčiau prie žemės, ten švaresnis oras. Jei įmanoma, užsidenkite drėgnais drabužiais, burną ir nosį pridenkite nosine ar drabužiais;
 - 1.4. kreipkitės pagalbos į artimiausius vietinius gyventojus. Jie padės greičiau susisiekti su specialiosiomis tarnybomis.
2. Arti liepsnojančio miško ar durpyno gyvenantiems žmonėms kyla didelis pavojus dėl nudegimų ir apsinuodijimo, įkvėpus nuodingų dujų, todėl gyventojams patariama:
 - 2.1. išjunkite vėdinimo, oro tiekimo, kondicionavimo sistemas, uždarykite langus, orlaides, dūmtraukių sklendes, uždenkite vėdinimo angas drėgnu audiniu, patikrinkite, ar nėra plyšių;
 - 2.2. nesiartinkite prie degančio miško ar durpyno, nes galite apsinuodyti;
 - 2.3. nukentėjusį nuo nuodingų dujų kuo greičiau išveskite ar išneškite iš gaisro židinio į gryną orą;
 - 2.4. jei išnešus į gryną orą nukentėjusiojo būklė negerėja ar blogėja, kuo skubiau kreipkitės į asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros specialistus.
3. Vykdykite kitus miškininkų, ugniagesių gelbėtojų ir visuomenės sveikatos specialistų nurodymus ar patarimus.

Civilinės saugos rekomendacijos, kaip elgtis pavojingos ar ypač pavojingos užkrečiamosios ligos (epidemijos ar pandemijos) metu

1. Kilus pavojui užsikrėsti pavojinga ar ypač pavojinga užkrečiamąja liga:
 - 1.1. griežtai vykdykite asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros specialistų ir (ar) Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos nurodymus bei rekomendacijas;
 - 1.2. be reikalo neikite iš namų, prireikus išeiti, jei turite, dėvėkite respiratorių arba vienkartinę kaukę;
 - 1.3. venkite masinio susibūrimo vietų ir artimo kontakto su kitais asmenimis;

- 1.4. jei Jūsų darbas reikalauja nuolatinio kontakto su klientais ar pirkėjais, dėvėkite vienkartinę kaukę;
- 1.5. venkite naudotis viešuoju keleiviniu transportu, eikite pėsčiomis arba važiuokite savo transportu, jei vykstate viešuoju transportu - dėvėkite respiratorių arba vienkartinę kaukę;
- 1.6. griežtai laikykitės asmens higienos reikalavimų, dažnai plaukite rankas su muilu tekančiu šiltu vandeniu, ypač prieš valgymą;
- 1.7. stebėkite savo bei artimųjų sveikatos būklę, pvz., matuokite kūno temperatūrą rytais ir vakarais;
- 1.8. vartokite gerai termiškai apdorotą maistą, maisto produktus laikykite tinkamoje temperatūroje, venkite kryžminio maisto užterštumo;
- 1.9. kiekvieną dieną vėdinkite patalpas, valykite grindis ir liečiamus paviršius drėgna šluoste, jei yra, naikinkite vabzdžius ir graužikus;
- 1.10. išpėkite vaikus, kad neliestų nugaišusių paukščių ir graužikų, nežaistų su sergančiais ar net sveikai atrodančiais paukščiais, naminiais gyvūnais, neneštų jų į namus.
2. Pajutę pavojingos ar ypač pavojingos užkrečiamosios ligos požymius:
 - 2.1. jei pradėjote karščiuti, pajutote nuovargį, galvos ir kūno raumenų skausmus, nedelsdami kreipkitės į asmens sveikatos priežiūros specialistus;
 - 2.2. ligonį izoliuokite nuo šeimos narių atskirame gerai vėdinamame kambaryje arba 1 m atstumu atitverkite nuo aplinkinių ligonio lovą užuolaidomis ar pan.;
 - 2.3. su ligoniu turėtų bendrauti tik vienas šeimos narys, jis privalo dėvėti vienkartinę kaukę;
 - 2.4. ligonio slaugai naudokite vienkartinės slaugos priemones, skirkite jam atskirus indus, patalynę, rankšluosčius, drabužius.

Civilinės saugos rekomendacijos, kaip elgtis kaitros metu

1. Artėjant kaitrai:
 - 1.1. apsirūpinkite šviesiais, natūralios medžiagos, laisvais, prakaitą sugeriančiais drabužiais;
 - 1.2. jei turite galimybę, įsirenkite namuose kondicionierių arba įsigykite ventiliatorių;
 - 1.3. pasirūpinkite geriamojo vandens atsargomis;
 - 1.4. jei gyvenate nuosavame name ir dažnai tenka būti lauke, pasirūpinkite pavėšine;
 - 1.5. pratinkite organizmą prie karščio palaipsniui, tai labai svarbu kūdikiams ir vaikams (iki 4 metų), vyresnio amžiaus, turintiems antsvorio, sergantiems širdies ir kraujagyslių ligomis žmonėms;
 - 1.6. jei turite galimybę, išvažiuokite iš didmiesčio, ypač tai patartina mamoms su kūdikiais ir vaikais (iki 4 metų), vyresnio amžiaus, turintiems antsvorio, sergantiems širdies ir kraujagyslių ligomis žmonėms;
 - 1.7. pratinkite odą prie tiesioginių saulės spindulių palaipsniui ilgindami buvimo atokaitoje trukmę.
2. Kaitros metu laikykitės bendrų rekomendacijų:
 - 2.1. dienos metu namuose langus uždenkite tamsiomis užuolaidomis, žaliuzėmis ar ritininėmis užuolaidomis. Vėdinti patalpas rekomenduojama nakties metu;
 - 2.2. daugiau laiko praleiskite vėsiose patalpose, be reikalo neikite į lauką, prireikus išeiti, stenkitės būti šešėlyje;
 - 2.3. ribokite buvimo karštyje trukmę, venkite saulėkaitos, tiesioginių saulės spindulių poveikio, ypač pavojinga užmigti saulės atokaitoje;
 - 2.4. ribokite fizinį aktyvumą, pasivaikščiojimams rinkitės rytinį ar vakarinį laiką;

- 2.5. atviras kūno vietas tepkite apsauginiu kremu nuo saulės, nešiokite akinius su ultravioletinių spindulių filtrais;
- 2.6. dėvėkite šviesius, natūralaus pluošto, laisvus, prakaitą sugeriančius drabužius. Lauke būtinai pridenkite galvą apdangalu arba dėvėkite kepurę, avėkite odinę avalynę;
- 2.7. gerkite dažniau nei troškina, geriausiai tinka stipresnės mineralizacijos be angliarūgšties vanduo (mineralinis, mineralizuotas ar pasūdytas). Smarkiai išprakaitavus patartina vartoti pomidorų, citrusinių vaisių, slyvų sulčių;
- 2.8. venkite alaus ir kitų alkoholinių gėrimų, skysčių su kofeinu, cukrumi ar saldikliais;
- 2.9. valgykite lengvai pasisavinamą maistą, geriausiai - daug vaisių ir daržovių;
- 2.10. jei turite gyvūnų, pasirūpinkite, kad jie neliktų be vandens ir pavėsio, nelaikykite jų atokaitoje.
3. Patarimai darbdaviams:
- 3.1. atkreipkite ypatingą dėmesį į darbuotojus, dirbančius lauko sąlygomis: parūpinkite natūralios medžiagos, prakaitą sugeriančių darbo drabužių, neleiskite darbuotojams dirbti išsirengus iki pusės, be galvos apdangalų;
- 3.2. asmenims, dirbantiems fizinį darbą, patarkite judėti gerokai lėčiau negu paprastai. Sumažinkite darbo krūvį žmonėms, dirbantiems lauke, nes kuo sunkesnis darbas, tuo daugiau šilumos pasigamina žmogaus organizme;
- 3.3. darbuotojams, dirbantiems karštyje, darykite specialias pertraukas vėsioje vietoje, kurių trukmę ir dažnumą nustatykite savo nuožiūra, tačiau ne rečiau nei kas 1,5 val.;
- 3.4. atkreipkite dėmesį, kad nuo perkaitimo dėl didelio fizinio krūvio karštyje daugiausia nukenčia žemdirbiai, statybininkai, kelininkai, sportininkai, kariai, pratybų metu dirbantys lauko sąlygomis.
4. Per karščius žmonės dažniausiai nukenčia dėl nudegimų nuo saulės, perkaitimo, saulės smūgio:
- 4.1. perkaitimo simptomai:
- 4.1.1. aukšta kūno temperatūra (gali pakilti iki 38-41 °C);
 - 4.1.2. odos paraudimas ir karščiavimas (oda neprakaituoja);
 - 4.1.3. galvos skausmas ir svaigimas, spengimas ausyse, pusiausvyros sutrikimas;
 - 4.1.4. stiprus ir padažnėjęs (iki 110-160 k/min.) pulsas ir kvėpavimas (per 20 k/min.);
 - 4.1.5. troškulys;
 - 4.1.6. mieguistumas, vangumas, nenoras judėti;
 - 4.1.7. tokiai būklei užsitęsus, blogėja smegenų kraujotaka, gali aptemti sąmonė, atsiranda insulto rizika.
- 4.2. Pirmoji pagalba perkaitus:
- 4.2.1. jei pajutote perkaitimo požymius ar pastebėjote kito žmogaus blogą savijautą, nelikite vienas ir nepalikite kito žmogaus vieno, o pasitelkite į pagalbą kitus asmenis;
 - 4.2.2. pajutę perkaitimo simptomus būtina kuo greičiau kviešti greitąją medicinos pagalbą arba nukentėjusįjį gabenti į artimiausią asmens sveikatos priežiūros įstaigą (ligoninę);
 - 4.2.3. apklokite ar įvyniokite nukentėjusįjį į sudrėkintą vandeniu (37°C) antklodę, paklodę, rankšluostį, nuolat juos drėkinkite, jo veidą vilgykite vėsiu vandeniu;
 - 4.2.4. kai kūno temperatūra nukris iki 37,5°C, drėgną antklodę, paklodę, rankšluostį pakeisite sausa ir duokite išgerti ko nors vėsaus;

4.2.5. labai patogiu naudoti specialią antklodę iš kelių motorinės transporto priemonės pirmosios pagalbos rinkinio, bet paguldyti ir apkloti nukentėjusįjį reikia taip, kad aukštinė pusė šios antklodės būtų prie kūno (vėsintų jį), jei sidabrinė bus prie kūno, jį šildys;

4.2.6. jei nukentėjusysis be sąmonės, guldykite jį ant šono, vėdinkite, niekuo negirdykite ir skubiai kvieskite greitąją medicinos pagalbą ar vežkite į artimiausią asmens sveikatos priežiūros įstaigą (ligoninę);

4.3. saulės smūgio simptomai:

4.3.1. galvos skausmas ir svaigimas, spengimas ausyse, mirgėjimas akyse;

4.3.2. išbalusi oda, šaltas prakaitas, bendras silpnumas;

4.3.3. pykinimas, vėmimas;

4.3.4. padažnėjęs kvėpavimas ir pulsas;

4.3.5. aukšta kūno temperatūra (gali pakilti iki 41°C);

4.3.6. sąmonės netekimas, apalpinimas;

4.3.7. galima mirtis nuo edemos (smegenų paburkimo), jei nukentėjusiajam nesuteikiama pirmoji pagalba;

4.4. pirmoji pagalba esant saulės smūgiui:

4.4.1. skubiai išveskite ar išneškite nukentėjusįjį iš karštos aplinkos į pavėsį ar vėsią vietą;

4.4.2. paguldykite jį truputį pakelta galva arba pasodinkite;

4.4.3. atsagstykite ir atlaisvinkite drabužius, ypač apykaklę;

4.4.4. vėdinkite vėduokle, ventiliatoriumi ar kita priemone;

4.4.5. apipurškite ar suvilgykite veidą vandeniu;

4.4.6. ant galvos dėkite šaltą kompresą, jei yra galimybė, su ledu;

4.4.7. pasiūlykite atsigerti;

4.4.8. jei nukentėjusįjį pykina, duokite išgerti ko nors rūgštaus (pvz., vandens su citrinos sultimis);

4.4.9. jei nukentėjusysis be sąmonės, guldykite ant šono, vėdinkite, niekuo negirdykite ir skubiai kvieskite greitąją medicinos pagalbą ar vežkite į artimiausią asmens sveikatos priežiūros įstaigą (ligoninę).

Civilinės saugos rekomendacijos, kaip elgtis speigo metu

1. Artėjant dideliame speigui:

1.1. pasirūpinkite vandens, maisto ir kuro atsargomis;

1.2. jei turite galimybę, įsigykite šildymo prietaisus;

1.3. pasirūpinkite šiltais drabužiais ir avalyne.

2. Jei oras labai atšąla ir pučia stiprus vėjas:

2.1. be reikalo neikite į lauką, stenkitės likti šiltose patalpose. Prireikus išeiti, būkite kuo trumpiau;

2.2. be reikalo nevykite į tolimes keliones, jei vykstate, važiuokite ne vienas;

2.3. venkite didelio fizinio krūvio, nedirbkite jokių sunkių darbų šaltyje, ypač jei sergate širdies ligomis ar turite padidėjusį kraujospūdį;

2.4. jei einate į lauką, patepkite nepridengtas kūno vietas (ausis, nosį, skruostus) riebiu kremu, į kurio sudėtį neįeina vanduo. Anksčiau nušalusias kūno vietas ypač gerai saugokite. Neikite į lauką

ką tik nusiprausę ar išsimaudę. Apsirenkite šiltai ir patogiai (geriausiai tinka drabužiai iš vilnos), viršutinis drabužių sluoksnis turėtų būti neperpučiamas vėjo. Avėkite šiltą ne per ankštą avalynę, mūvėkite vilnones kojines, tinkamai apsaugokite rankas (venkite pirštuotų pirštinių);

2.5. jei šaltyje tenka ko nors laukti, negalima stovėti ar sėdėti ramiai, reikia kuo daugiau judėti, mosuoti rankomis, šokinėti ar pan.;

2.6. pajutę, kad šąla veidas, darykite grimasas, t. y. mankštinkite veido raumenis, patrinkite šalančius skruostus, ausis, nosį, judinkite kojų pirštus;

2.7. stenkitės nesuprakaituoti ir nesuslapti, jei drabužiai sušlapo, nedelsdami pakeiskite juos sausais;

2.8. valgykite šiltą, kaloringesnį maistą, gerkite šiltų skysčių, venkite alkoholio;

2.9. nesinaudokite savos gamybos elektros šildymo prietaisais, nejunkite kelių elektros prietaisų į vieną elektros lizdą ir nepalikite jų įjungtų į tinklą be priežiūros;

2.10. sušalimo simptomai:

2.10.1. šiurpulys;

2.10.2. kūno temperatūros sumažėjimas (mažiau kaip $+35^{\circ}\text{C}$);

2.10.3. žmogus tampa abejingas, mieguistas, sustingęs, negali aiškiai mąstyti ir gerai judėti;

2.10.4. sulėtėja širdies veikla ir kvėpavimas; □

2.11. pirmoji pagalba sušalus:

2.11.1. eikite (neškite sušalusį) kuo greičiau į kambario temperatūros patalpą; □

2.11.2. nusirenkite (nurenkite) drabužius;

2.11.3. pamatuokite kūno temperatūrą, jei ji žemesnė nei $+35^{\circ}\text{C}$, nedelsdami kvieskite greitąją medicinos pagalbą;

2.11.4. pirmiausia sušildykite krūtinę, kaklą, galvą, kirkšnis. Sušalus galima šildyti vonioje $+20^{\circ}\text{C}$ vandens temperatūroje, per 10-30 min. vandens temperatūrą keliant iki $+37^{\circ}\text{C}$. Jei vonios nėra, dėkite šiltus kompresus ant viso kūno (sudrėkinta drungname vandenyje antklodė arba tvarsčiai keičiami kas 2-3 min.). Ypač gerai sušildo kito, nesusalusio žmogaus, kūno šilumą. Po to sušalusį užklokite šilta sausa antklode;

2.12. nušalimo simptomai - neprisidengtų kūno vietų (dažniausiai - ausys, nosis, skruostai) audinių pakenkimas. Nušalusi vieta praranda jautrumą, pakinta jos spalva;

2.13. pirmoji pagalba nušalus:

2.13.1. kuo greičiau eikite (arba padėkite nukentėjusiajam patekti) į šiltą patalpą;

2.13.2. sušildykite nušalusią kūno dalį: įmerkite pažeistą vietą į kambario temperatūros vandenį arba dėkite ant jos kambario temperatūros tvarsčius (pakanka 20-30 min.). Jei žmogus nušalo rankas, numaukite žiedus ir nusekite laikrodžius;

2.13.3. gerkite šiltus ir saldžius gėrimus;

2.13.4. nedaug nušalusias kūno vietas, kai arti nėra šiltų patalpų, šildykite delnais arba glauskite prie šiltos kūno dalies;

2.13.5. nušalusių vietų netrinkite (ypač sniegu). Draudžiama nušalusias vietas šildyti tiesiogine šiluma (glausti prie radiatorių, guminių šildyklių, merkti į karštą vandenį ir pan.);

2.13.6. atšildymą galima užbaigti, kai nušalusių kūno dalių oda suminkštėja ir grįžta jutimai;

2.13.7. jei šildant atsiranda pūslių, nustokite šildyti. Nušalusią vietą uždenkite steriliu tvarsčiu ir sutvarstykite. Sutvarstytą kūno dalį (jei tai įmanoma) susukite į minkštą, storą audinį. Malšinkite skausmą, skubiai kreipkitės į greitąją medicinos pagalbą ar nukentėjusįjį vežkite į artimiausią asmens sveikatos priežiūros įstaigą (ligoninę);

2.13.8. jei nušalusi vieta neatgauna jautrumo, kvieskite asmens sveikatos priežiūros specialistus.

Civilinės saugos rekomendacijos, kaip elgtis kilus uraganui

1. Artėjant uraganui (labai stipriam vėjui):

1.1. uždarykite duris, langus, orlaides, dūmtraukių sklendes, uždenkite vėdinimo angas;

1.2. užgesinkite ugnį krosnyje, išjunkite iš elektros tinklo naudojamus elektros prietaisus ir dujas, pasiruoškite galimiems elektros tiekimo sutrikimams;

1.3. iš balkonų išneškite lengvus daiktus arba juos gerai pritvirtinkite;

1.4. sutvirtinkite laikinus pastatus, statinius, mechanizmus, laikinas konstrukcijas, įrenginius, pavėjinėje namo pusėje sutvirtinkite stogą;

1.5. atidėkite planuotas keliones;

1.6. nepalikite automobilių prie didelių medžių;

1.7. jei gyvenate kaime, gyvulius nuveskite į tvartus, uždarykite tvartų duris;

1.8. pasirūpinkite maisto ir vandens atsargomis 2-3 dienoms, taip pat namuose turėkite mobilųjį telefoną, žibintuvėlį, atsarginių elementų, radijo imtuvą, žvakių.

2. Uragano (labai stipraus vėjo) metu:

2.1. likite uždaroje patalpoje arba, jei esate lauke, eikite į vidų;

2.2. nepalikite gyvenamosios vietos be ypatingos priežiūros;

2.3. jei esate pastate, pasitraukite nuo langų į mažiau pavojingas vietas: prie vidinės pastato sienos, į koridorių, vonios kambarį ir pan.;

2.4. jei esate gatvėje, laikykitės kaip galima toliau nuo lengvos konstrukcijos pastatų, tiltų, estakadų, elektros perdavimo linijų, medžių, upių, ežerų ir pramonės objektų. Kad apsisaugotumėte nuo lekiančių nuolaužų, naudokitės faneros, kartono ar plastikinėmis dėžėmis, lentomis ar kitais pasitaikiusiais daiktais. Neikite į apgriautus pastatus;

2.5. jei gyvenate mediniuose ar lengvos konstrukcijos namuose, slėpkitės rūsiuose;

2.6. nesiartinkite prie nutrūkusių elektros laidų.

3. Patarimai darbdaviams:

3.1. perspėkite darbuotojus apie artėjantį pavojingą hidrometeorologinį reiškinį ir informuokite, kokie darbai turi būti nutraukti;

3.2. pasirūpinkite, kad būtų sutvirtinti laikini pastatai ir konstrukcijos, taip pat mechanizmai ir įrenginiai;

3.3. sustabdykite krovo darbus su kranais ir kituose objektuose, nedirbkite su atvira ugnimi;

3.4. svarbesniuose objektuose patikrinkite avarinius elektros energijos šaltinius, pasirūpinkite kuro atsargomis ir pasirenkite gamybos proceso avariniam sustabdymui.

Civilinės saugos rekomendacijos, kaip elgtis kilus potvyniui

1. Iškilus potvynio grėsmei:

1.1. būkite pasirengę apsaugoti savo gyvybes, gyvulius ir turtą (esant galimybei, iš anksto apdrauskite savo ir šeimos narių gyvybę bei turtą, gerai izoliuokite visus elektros laidus, kad neįvyktų trumpasis jungimas, paruoškite gyvuliams ir baldams pakylas, užsandarinkite šulinius);

1.2. paruoškite visas turimas plaukiojimo priemones, apsirūpinkite paprasčiausiais plaustais;

1.3. apsirūpinkite neperšlampama apranga (žvejų batais, apsiaustais ir kt.);

1.4. sutvarkykite vandens nutekėjimo sistemas, išvalykite lietaus nutekėjimo groteles;

1.5. parūpinkite ne mažiau kaip 10-čiai parų:

1.5.1. ilgai negendančių maisto produktų,

1.5.2. būtiniausių medikamentų,

1.5.3. geriamojo vandens,

1.5.4. degtukų, žvakių, žibalinių lempų, žibalo, žibintų, malkų,

1.5.5. mobiliojo ryšio telefoną;

1.6. iš rūšių išneškite daržoves, maisto atsargas, vertingus daiktus sukelkite kuo aukščiau;

1.7. lengvesnius daiktus, kuriuos gali sugadinti vanduo, nuneškite į viršutinius aukštus, pastoges;

1.8. apsaugokite namą nuo ledo lyčių, įkalkite apsauginius stulpus;

1.9. pažymėkite vėliavėlėmis ar kitais ženklais, kaip privažiuoti nuo pagrindinio kelio iki namų;

1.10. patikrinkite, kad garažuose, ūkiniuose pastatuose, sandėliukuose neliktų cheminių medžiagų (dažų, tepalų, degalų, chemikalų ir kt.), kurie gali užteršti aplinką;

1.11. jei nutarėte išvykti į saugesnę vietovę, prieš palikdami namus, užsukite vandens, dujų sklendes, išjunkite elektrą, užrakinkite duris, uždarykite (užkalkite) langus. Pasiimkite būtiniausius daiktus:

1.11.1. pirmosios medicinos pagalbos vaistinėle. Nepamirškite reguliariai vartojamų vaistų;

1.11.2. dokumentus (pasas, gimimo ir santuokos liudijimas, atestatas, diplomas, nuosavybės dokumentai);

1.11.3. pinigus (grynieji pinigai, kreditinės kortelės, vertybiniai popieriai, brangenybės);

1.11.4. šeimos relikvijas, kelias nuotraukas;

1.11.5. ilgai negendančių maisto produktų (2-3 dienoms);

1.11.6. geriamojo vandens; □ 1.11.7. reikalingų drabužių (pagal sezoną);

1.11.8. tualetinius reikmenis;

1.11.9. asmeninės apsaugos priemones (jei turite);

1.11.10. nešiojamąjį radijo imtuvą ir žibintuvėlį, atsarginius elementus, degtukus;

1.11.11. mobilųjį telefoną.

2. Jei kilus potvyniui nusprendėte nesikelti iš savo gyvenamosios vietos, patariama:

2.1. jei apie namus jau kyla vanduo, pakilkite į viršutinius aukštus, jeigu namas

vienaukštis - įsitaisykite pastogėje esančiose patalpose;

2.2. mokėkite pagalbos ženklus:

2.2.1. ant stogo stovintis žmogus, V raidės forma pakėlęs rankas - gelbėkite;

2.2.2. iškeltas audeklo gabalas (naktį - žibinto šviesa) - reikalinga pagalba;

2.2.3. mosavimas audeklo gabalu;

2.3. brisdami užlietomis vietovėmis, kad neįsmuktumėte į atvirą šulinį, vandens išplautą duobę, kelią tikrinkite kartimi;

2.4. jei tektų eiti keliose per užtvindytą vietovę, patartina susirišti virve;

2.5. jei įkristumėte į vandenį, nusimeskite sunkius drabužius ir apavą, bandykite įsikibti į netoliese plaukiojančius ar virš vandens kyšančius daiktus, kuo tvirčiau laikykitės ir laukite pagalbos;

2.6. neišleiskite iš namų vieno mažamečių vaikų, pagyvenusių ir neįgalių žmonių;

2.7. atsargiai naudokitės elektros ir dujiniais prietaisais;

2.8. palaikykite ryšį su kaimynais ir būkite pasiruošę padėti vieni kitiems;

2.9. padėkite laukiniams žvėrim, iš pavienių sausumos salelių perkelkite juos į laukus.

3. Atslūgus potvyniui:

3.1. griežtai draudžiama liesti nutrūkusius laidus, patiems atlikti elektros tinklų ir elektros įrenginių remonto darbus, įjungti agregatus, stakles ir kitus įrenginius;

3.2. praneškite atitinkamoms tarnyboms apie elektros tinklų, vandentiekio ir dujų sistemų gedimus ir laukite jų pagalbos;

3.3. nevartokite šulinio vandens, kuris gali būti užterštas;

3.4. nevalgykite vandenyje mirkusių maisto produktų;

3.5. išvalykite šulinius (ištraukite šiukšles, pagalius, išsemkite nešvarų vandenį). Po paros atsiradusį vandenį išsemkite. Vartoti vandenį galėsite pagal kompetentingų institucijų nurodymus pašalinus chlorą iš šulinių vandens ir atlikus laboratorinius tyrimus.

Civilinės saugos rekomendacijos, kaip elgtis įvykus cheminei avarijai

1. Kilus cheminiam pavojui:

1.1. klausykite pranešimų per Lietuvos nacionalinio radijo ar televizijos programą;

1.2. napanikuokite, perspėkite artimuosius, kaimynus;

1.3. esant cheminės taršos pavojui, labai svarbu veikti greitai;

1.4. negalima valgyti, gerti, rūkyti, jei esate pavojingomis cheminėmis medžiagomis užterštoje teritorijoje.

2. Jei nurodyta pasišalinti (evakuotis) iš pavojingomis medžiagomis užterštų teritorijų:

2.1. pavojingos cheminės medžiagos yra itin lakios ir stipriai dirgina kvėpavimo takus, akių gleivinę, odą, todėl būtinai saugokite šias kūno dalis:

2.1.1. kvėpavimo takams ir akims apsaugoti, jei turite, dėvėkite viso veido panoraminę kaukę su sudėtinio filtru arba pusės veido kaukę ir apsauginius akinius. Jei turite, lauke dėvėkite respiratorių, užsiriškite sudrėkintą vatos ir marlės raištį arba pridenkite burną ir nosį drėgnu rankšluosčiu;

2.1.2. odai apsaugoti geriausiai tinka vandens nepraleidžiantys drabužiai ir avalynė (vandeniui nepralaidžios sintetinės striukės, lietpalčiai, polietileniniai apsiaustai, guminiai batai), užsimaukite pirštines, užsidėkite kepurę, apsivyniokite kaklą šaliku, stenkitės nepalikti neapsaugotų kūno vietų;

2.2. nedelsdami pasišalinkite iš užterštos teritorijos nurodyta kryptimi vengdami žemesnių vietų. Jei kryptis nenurodyta, judėkite statmenai vėjo kryptčiai, kad vėjas pūstų į šoną ir tik atviromis vietomis (venkite daubų, uždarytų kiemų, siaurų gatvelių, tankiai krūmais apaugusių vietų);

2.3. eidami per užterštą vietovę nekelkite dulkių, nesilieskite prie pastatų sienų, tvorų, kitų daiktų;

2.4. nesislėpkite rūsiuose, duobėse, grioviuose ar kitose žemose vietose, nes ten labai kaupiasi pavojingos medžiagos, pasitraukite į aukštesnes vietas, lipkite į viršutinius aukštus;

2.5. išeidami iš namų (ar kitų patalpų) išjunkite vėdinimo, oro tiekimo, kondicionavimo ir šildymo oru sistemas, dujas, uždarykite langus, orlaides, dūmtraukių sklendes, uždenkite vėdinimo angas. Pasiimkite būtiniausius daiktus:

2.5.1. pirmosios medicinos pagalbos vaistinėle. Nepamirškite reguliariai vartojamų vaistų;

2.5.2. dokumentus (pasas, gimimo ir santuokos liudijimas, atestatas, diplomas, nuosavybės dokumentai);

2.5.3. pinigus (grynieji pinigai, kreditinės kortelės, vertybiniai popieriai, brangenybės);

2.5.4. šeimos relikvijas, kelias nuotraukas;

2.5.5. ilgai negendančių maisto produktų (2-3 dienoms);

2.5.6. geriamojo vandens; □ 2.5.7. reikalingų drabužių (pagal sezoną);

2.5.8. tualetinius reikmenis;

2.5.9. asmeninės apsaugos priemonės (jei turite);

2.5.10. nešiojamąjį radijo imtuvą ir žibintuvėlį, atsarginius elementus, degtukus; □

2.5.11. mobilųjį telefoną.

2.6. neužmirškite savo kaimynų, pasiteiraukite, ar jie girdėjo pranešimus. Pasidomėkite, ar yra kam pasirūpinti neįgaliaisiais, vienišais seneliais ar mažamečiais vaikais, esančiais namuose be tėvų, jei ne - padėkite jiems arba praneškite bendruoju pagalbos telefonu;

2.7. išėję iš užterštos zonos, prieš įeidami į švarias patalpas, nusivilkite viršutinius drabužius, nusiaukite batus ir sudėkite viską į polietileninį maišą ir išneškite jį iš gyvenamųjų patalpų. Nusiprauskite duše ir persirenkite švariais drabužiais. Ką daryti su sudėtais į maišą užterštais drabužiais, jums patars savivaldybės civilinės saugos skyriaus specialistai.

3. Jei gyventojams rekomenduojama likti namuose, kuo skubiau:

3.1. išjunkite vėdinimo, oro tiekimo, kondicionavimo sistemas, dujas, uždarykite langus, orlaides, dūmtraukių sklendes, uždenkite vėdinimo angas, patikrinkite, ar nėra plyšių, sandarinkite būsto langus ir duris;

3.2. pakilkite į viršutinius namo aukštus, nes daugelis pavojingų cheminių medžiagų kaupiasi žemose vietose.

4. Dažniausiai inhaliacinius (pro kvėpavimo takus) apsinuodijimus sukeliančios medžiagos yra amoniakas ir chloras:

4.1. apsinuodijimo amoniako garais požymiai:

4.1.1. kosulys;

4.1.2. akių perštėjimas, ašarojimas;

4.1.3. nosies gleivinės dirginimas, sloga;

4.1.4. seilėtekis;

4.1.5. galvos skausmas ir svaigimas;

4.1.6. pasunkėjęs kvėpavimas, dusulys;

- 4.1.7. užkimimas, visiškas balso išnykimas;
- 4.1.8. spaudimo jausmas krūtinės ląstoje;
- 4.1.9. sujaudinimas;
- 4.1.10. traukuliai;
- 4.2. pirmoji pagalba apsinuodijus amoniako garais:
 - 4.2.1. kuo skubiau išeikite iš užterštos aplinkos (sąmoningus nukentėjusiuosius - išvesti, nesąmoningus - išnešti);
 - 4.2.2. užtikrinkite kvėpavimą (atsagstykite drabužius, atlaisvinkite kvėpavimo takus);
 - 4.2.3. praradusius sąmonę nukentėjusiuosius paguldykite ant šono, stebėkite, kad neužspringtų skrandžio turiniu;
 - 4.2.4. išnykus kvėpavimui ir širdies veiklai - pradėkite gaivinti;
 - 4.2.5. teikiantis pagalbą asmuo turi dėvėti asmeninės apsaugos priemones;
 - 4.2.6. sąmoningiems pacientams rekomenduojama tekančiu vandeniu 15-20 minučių plauti akis, burną ir nosį;
 - 4.2.7. kuo skubiau kvieskite greitąją medicinos pagalbą arba nukentėjusįjį gabenkite į artimiausią asmens sveikatos priežiūros įstaigą (ligoninę).
- 4.3. apsinuodijimo chloro garais požymiai:
 - 4.3.1. kosulys;
 - 4.3.2. akių perštėjimas, ašarojimas;
 - 4.3.3. nosies gleivinės dirginimas;
 - 4.3.4. galvos skausmas ir svaigimas;
 - 4.3.5. vėmimas;
 - 4.3.6. dažnas kvėpavimas;
 - 4.3.7. dažnas pulsas, širdies plakimas;
 - 4.3.8. užkimimas;
 - 4.3.9. sujaudinimas;
 - 4.3.10. žemas kraujospūdis;
 - 4.3.11. miokardo infarktas.
- 4.4. pirmoji pagalba apsinuodijus chloro garais:
 - 4.4.1. kuo skubiau išeikite iš užterštos aplinkos (sąmoningus nukentėjusiuosius - išveskite, nesąmoningus - išneškite);
 - 4.4.2. užtikrinkite kvėpavimą (atsagstykite drabužius, atlaisvinkite kvėpavimo takus);
 - 4.4.3. sąmonę praradusius nukentėjusiuosius paguldykite ant šono, stebėkite, kad neužspringtų skrandžio turiniu;
 - 4.4.4. išnykus kvėpavimui ir širdies veiklai - pradėkite gaivinti;
 - 4.4.5. teikiantis pagalbą asmuo turi dėvėti asmeninės apsaugos priemones;
 - 4.4.6. sąmoningiems pacientams rekomenduojama tekančiu vandeniu 10-15 minučių plauti akis, burną, nosį;
 - 4.4.7. kuo skubiau kvieskite greitąją medicinos pagalbą arba nukentėjusįjį gabenkite į artimiausią asmens sveikatos priežiūros įstaigą (ligoninę).

Civilinės saugos rekomendacijos, kaip elgtis kilus radiaciniam pavojui

1. Kilus radiaciniam pavojui dėl branduolinės avarijos ar panaudoto branduolinio ar radiologinio sprogstamojo įtaiso ar bombos, dėl kurio susidarė radioaktyviųjų medžiagų dalelių debesis:
 - 1.1. klausykite pranešimų per Lietuvos nacionalinio radijo ar televizijos programą;
 - 1.2. nepasiduokite panikai, perspėkite artimuosius, kaimynus;
 - 1.3. jei važiuojate automobiliu - sandariai uždarykite langus, išjunkite vėdinimo ir šildymo sistemas, ventiliatorius, užsidenkite kvėpavimo takus. Skubėkite namo ar į darbą, ar į kitą visuomeninį pastatą, jei esate netoli. Jei visuomeninių pastatų pasiekti neįmanoma, sustokite saugioje vietoje, jei karšta - pavėsyje ir, išjungę automobilio variklį, klausykite radijo pranešimų. Toliau važiuoti ar išlipti galite, tik kai bus paskelbtas atitinkamas pranešimas;
 - 1.4. jei esate netoli nelaimės, sprogimo vietos - nelieskite jokių daiktų, jie gali būti radioaktyvūs;
 - 1.5. negerkite, nevalgykite, nerūkykite užterštoje vietoje ar šalia jos;
 - 1.6. jei esate lauke, eikite į vidų;
 - 1.7. jei esate uždaroje patalpoje, kurių sienos ir langai nepažeisti, pasirinkite slėptuvę vidinėje pastato dalyje esančią patalpą su kuo mažiau langų arba eikite į rūšį. Jei langai išdužę - pagal galimybę pasirinkite kitą saugų kambarį, esantį pastato gilumoje;
 - 1.8. išjunkite vėdinimo, oro tiekimo, kondicionavimo sistemas, uždarykite langus, orlaides, dūmtraukių sklendes, uždenkite vėdinimo angas, patikrinkite, ar nėra plyšių, užsandarinkite lipnia juosta būsto langus ir duris;
 - 1.9. pasirūpinkite vaikais ir kitais artimaisiais, kuriems reikia pagalbos;
 - 1.10. jei būtina išeiti į lauką, saugokite kvėpavimo takus nuo dulkių ir dūmų: užsidenkite vienkartinę kaukę, nosinę ar rankšluosčiu. Jei turite, dėvėkite dujokaukę ar respiratorių;
 - 1.11. suvarykite netoli esančius gyvulius, naminius gyvūnus į tvartus, pastatus, uždarykite šiltnamius, uždenkite šulinius;
 - 1.12. grįžę iš lauko, būtinai nusivilkite viršutinius drabužius, nusiaukite batus ir, sudėję juos į polietileninį maišą, išneškite iš gyvenamųjų patalpų. Tada kruopščiai su muilu nusiprauskite duše, ypač atidžiai būtina išsitrinkti galvą;
 - 1.13. kruopščiai nuprauskite lauke buvusius naminius gyvūnus (kates, šunis ir kt.);
 - 1.14. valgyti ir gerti galima tik maistą ir gėrimus, kurie buvo sandariai uždaryti - konservus, gėrimus buteliuose, sandariose pakuotėse. Kitą maistą ir vandenį bus galima vartoti leidus visuomenės sveikatos specialistams;
 - 1.15. jei nurodyta evakuotis, pasiimkite būtiniausius daiktus:
 - 1.15.1. pirmosios medicinos pagalbos vaistinėlę. Nepamirškite reguliariai vartojamų vaistų;
 - 1.15.2. dokumentus (pasas, gimimo ir santuokos liudijimas, atestatas, diplomas, nuosavybės dokumentai);
 - 1.15.3. pinigus (grynieji pinigai, kreditinės kortelės, vertybiniai popieriai, brangenybės);
 - 1.15.4. šeimos relikvijas, kelias nuotraukas;
 - 1.15.5. ilgai negendančių maisto produktų (2-3 dienoms);
 - 1.15.6. geriamojo vandens;
 - 1.15.7. reikalingų drabužių (pagal sezoną);
 - 1.15.8. tualetinius reikmenis;
 - 1.15.9. asmeninės apsaugos priemonės (jei turite);

1.15.10. nešiojamąjį radijo imtuvą ir žibintuvėlį, atsarginius elementus, degtukus, konservų atidarytuvą;

1.15.11. mobilųjį telefoną ir jo įkroviklį;

1.16. jei radioaktyviajame debesyje ar jo iškritose yra radioaktyviojo jodo, civilinės saugos specialistai, siekdami apsaugoti skydliaukę, rekomenduoja atlikti jodo profilaktiką. Jodo tabletes pradėkite vartoti tik tuomet, kai apie tai bus paskelbta per visuomenės informavimo priemones. Jodo profilaktika - tai kalio jodido (KI) arba kalio jodato (KIO3) tablečių (kai jų nėra, tinka 5 % jodo tinktura) vartojimas. Stabiliojo jodo preparatų vienkartinė paros dozė žmonių grupėms:

1.16.1. suaugusieji iki 40 metų (tarp jų nėščios ir maitinančios moterys) ir 13-16 metų paaugliai išgeria 130 mg kalio jodido arba 170 mg kalio jodato;

1.16.2. vaikams nuo 3 iki 12 metų skiriama 65 mg kalio jodido arba 85 mg kalio jodato, tai sudaro pusė suaugusiųjų dozės;

1.16.3. kūdikiams nuo 1 mėnesio iki 3 metų duodama 30-35 mg kalio jodido arba 40-45 mg kalio jodato. Tai ketvirtis suaugusiųjų dozės;

1.16.4. naujagimiams iki 1 mėnesio skiriama 15 mg kalio jodido arba 20 mg kalio jodato. Tai aštuntadalis suaugusiųjų dozės;

1.17. vienkartinė stabiliojo jodo dozė apsaugo skydliaukę 24 valandas. Naujagimiams iki 1 mėnesio amžiaus skiriama vienkartinė stabiliojo jodo dozė. Nėščioms ir maitinančioms moterims - ne daugiau kaip dvi vienkartinės dozės. Kitoms gyventojų grupėms gali būti skiriamos kelios vienkartinės dozės, bet ne daugiau kaip 10. Geriausia jodo tabletes gerti po valgio. Vaikams patogu jas duoti ištirpintas bet kokiame gėrime ar skystuose vaikų maisto produktuose. Ištirpintos tabletės išgeriamos nedelsiant, nes greitai tampa neaktyvios.

1.18. neturint tablečių, galima vartoti 5 % jodo tinkturą: vaikams iki 2 metų 1-2 lašai 5 % jodo tinktūros skiriami 3 kartus per dieną ne ilgiau kaip 7 paras. Vaikams nuo 2 metų ir suaugusiems skiriami 3-5 lašai 5 % jodo tinktūros 3 kartus per dieną ne ilgiau kaip 7 paras;

1.19. stabiliojo jodo preparatai veikia tik skydliaukę, bet neapsaugo nuo kitų jonizuojančiosios spinduliuotės rūšių poveikio. Be to, dalis žmonių yra alergiški jodui ar turi skydliaukės susirgimų. Tokiu atveju siūlome iš anksto pasikonsultuoti su gydytoju;

1.20. būkite įsijungę Lietuvos nacionalinio radijo ar televizijos programą, klausykite skelbiamų pranešimų bei vykdykite civilinės saugos rekomendacijas.

2. Jei radote neįprastomis aplinkybėmis (transporto avarijos metu, viešojoje vietoje ir t.t.) ar pamatėte daiktą, pažymėtą radioaktyvumo ženklu:

2.1. nedelsdami skambinkite bendruoju pagalbos telefono numeriu 112 ir informuokite apie radinį;

2.2. laikykitės kuo toliau nuo daiktų, pažymėtų radioaktyvumo ženklu, bet kokio regimo dūmų ar garų šaltinio;

2.3. nelieskite jokių daiktų, esančių aplinkui, nes jie gali būti radioaktyvūs;

2.4. kuo skubiau išeikite iš pavojingos zonos. Eikite prieš vėją nuo įvykio vietos. Saugus nuotolis nuo galimai užterštos zonos ribos - mažiausiai 30-50 metrų;

2.5. patarkite žmonėms kuo toliau pasitraukti nuo įvykio vietos, kol atvyks specialiosios tarnybos;

2.6. sužeistieji įvykio vietoje taip pat gali būti užteršti radioaktyviosiomis medžiagomis;

2.7. negerkite, nevalgykite, nerūkykite zonoje, kurioje esate, nes ji gali būti užteršta; 2.8. laukite, jei įmanoma, saugioje vietoje atvykstančių tarnybų ir informuokite jas apie įvykio aplinkybes;

2.9. jei išėjote anksčiau nei atvyko specialistai, grįžę namo, pasikeiskite viršutinius drabužius ir sudėkite juos į polietileninį maišą, nusiplaukite rankas, nusiprauskite veidą, jei turite galimybę -

nusiprauskite duše ir klausykite skelbiamų per Lietuvos nacionalinį radiją ar televiziją pranešimų ir vykdykite civilinės saugos rekomendacijas.

Civilinės saugos rekomendacijos, kaip elgtis kilus oro pavojui

1. Kilus oro pavojaus (tiesioginei priešo užpuolimo) grėsmei:
 - 1.1. klausykite pranešimų per Lietuvos nacionalinio radijo ar televizijos programą;
 - 1.2. nepasiduokite panikai, perspėkite artimuosius, kaimynus;
 - 1.3. išjunkite iš elektros tinklo nenaudojamus elektros prietaisus, dujas ir vandenį;
 - 1.4. su savimi pasiimkite dokumentus, pinigus, maisto produktų, vandens, turimas asmeninės apsaugos priemones, būtiniausių vaistų, apsirenkite ir skubėkite į artimiausią kolektyvinės apsaugos statinį ar kitą priedangą;
 - 1.5. jei liekate namuose, imkitės apsaugos priemonių: užgesinkite šviesą, užtraukite užuolaidas, lipnia juosta ar kt. apklijuokite langų stiklus, įsiveskite į vidų savo augintinius, persikelkite į kambarį be langų (jei toks yra) arba slėpkitės rūsyje ar kitoje priedangoje.
2. Sprogimo vietoje (arba po sprogimo):
 - 2.1. kriskite ant žemės ir rankomis prisidenkite galvą, jei yra galimybė, pasinaudokite priedanga. Priedangą šiuo atveju reikėtų rinktis iš arčiausiai esančių daiktų, tai gali būti pastatas, griovys, dauba, medis ar net šaligatvio bordiūras;
 - 2.2. nugriaudėjus sprogimui neskubėkite palikti priedangos, kai kurios skeveldros išsilanksto ir nukrenta netoli sprogimo vietos po keliolikos sekundžių, taip pat gali sprogti kiti (antriniai) sprogstamieji užtaisai;
 - 2.3. įsitikinę, kad skeveldros daugiau nekrenta, nedelsdami pasišalinkite saugiu atstumu. Jei sprogimas įvyko pastate, naudokitės avariniais išėjimais. Naudotis liftais griežtai draudžiama;
 - 2.4. jei yra sužeistų asmenų, padėkite jiems evakuotis į saugią vietą ir suteikite pirmąją medicinos pagalbą. Pasirinkdami saugią vietą, atkreipkite dėmesį į pažeistas pastatų konstrukcijas, nes pastatas ar jo dalis gali sugriūti;
 - 2.5. nelieskite įtartino daikto ar sprogmens;
 - 2.6. padėkite valyti griuvėsius, kelius, šalinti oro antpuolio padarinius.

Civilinės saugos rekomendacijos, kaip elgtis esant biologinei taršai

1. Esant biologinei taršai:
 - 1.1. klausykite pranešimų per Lietuvos nacionalinio radijo ar televizijos programą;
 - 1.2. nepasiduokite panikai;
 - 1.3. nevartokite produktų, kurie nėra termiškai apdoroti, arba naudokite tik tuos produktus, kurie buvo sandariai uždaryti, vartokite tik virintą vandenį;
 - 1.4. laikykitės asmens higienos reikalavimų;
 - 1.5. patalpas ir liečiamus paviršius valykite drėgna šluoste;
 - 1.6. pajutę pirmuosius sveikatos sutrikimus: pykinimą, vėmimą, viduriavimą, kylančią temperatūrą - tuoj pat kreipkitės į asmens sveikatos priežiūros specialistus.
2. Kilus įtarimui, kad į aplinką pateko biologinis agentas:
 - 2.1. išjunkite patalpoje ar teritorijoje esančius ventiliatorius ir pastato oro kondicionavimo sistemą;
 - 2.2. nedelsdami palikite patalpą ar teritoriją;

- 2.3. patalpoje sandariai uždarykite duris ir langus arba aptverkite vietovę, kur gali būti biologinis agentas, stenkitės, kad į patalpą ar teritoriją niekas neįeitų;
- 2.4. nedelsdami praneškite savo institucijos vadovui ir skambinkite bendruoju pagalbos telefono numeriu;
- 2.5. surašykite visus kambarįje, patalpoje ar teritorijoje buvusių asmenis, kad atsakingų institucijų specialistai galėtų nedelsdami vykdyti židinio lokalizavimo, padarinių šalinimo darbus ir teikti skubią medicinos pagalbą.

Civilinės saugos rekomendacijos, kaip elgtis gavus įtartinę laišką ar paketą su milteliais ir jiems išsibarsčius

- 1. Gavus įtartinę laišką ar paketą su milteliais ir jiems išsibarsčius:
 - 1.1. nekratykite, nepurtykite, neprakirpkite ir neišimkite laiško ar paketo turinio;
 - 1.2. nebandykite valyti miltelių, jų uostyti, liesti;
 - 1.3. išjunkite ventiliatorius ir pastato oro kondicionavimo sistemą;
 - 1.4. užsimaukite apsaugines pirštines;
 - 1.5. nedelsdami uždenkite išsibarsčiusius miltelius drabužiais, popieriumi, šiukšlių dėže ar kt.;
 - 1.6. išeikite iš patalpos ir sandariai uždarykite duris ir langus arba aptverkite vietovę, kurioje rastas įtartinas laiškas ar paketas, neleiskite įeiti kitiems asmenims;
 - 1.7. nusiplaukite rankas su muilu;
 - 1.8. kuo greičiau nusivilkite užterštus drabužius ir sudėkite juos į plastikinį maišą;
 - 1.9. kuo greičiau nusiprauskite duše su muilu. Nenaudokite chlorkalkių ar kitų dezinfekavimo medžiagų;
 - 1.10. surašykite visus žmones, buvusių tame kambarįje ar teritorijoje, ypač tuos, kurie turėjo tiesioginį kontaktą su milteliais;
 - 1.11. jei esate namie, skambinkite bendruoju pagalbos telefono numeriu;
 - 1.12. jei esate darbovietėje, praneškite apie įvykį savo institucijos vadovui ir skambinkite bendruoju pagalbos telefono numeriu.
- 2. Įtartino paketo ar laiško požymiai:
 - 2.1. pernelyg didelės pašto išlaidos;
 - 2.2. ranka rašytas ar prastai išspausdintas adresas;
 - 2.3. iškirptos ir priklijuotos spausdintos raidės;
 - 2.4. rašybos klaidos;
 - 2.5. nėra atgalinio adreso;
 - 2.6. riebalinės dėmės, išblukusios spalvos;
 - 2.7. didelis svoris;
 - 2.8. kreivas ar grublėtas vokas;
 - 2.9. išsikišę laidai ar aliuminio folija;
 - 2.10. pernelyg didelės saugos medžiagos (maskuojamosios juostos, virvės ir pan.);
 - 2.11. tikslėjimo garsas;
 - 2.12. pažymėtas užrašas „personalinis“ arba „konfidencialus“.

**VILNIAUS RAJONO SKAIDIŠKIŲ MOKYKLOS-DARŽELIO DARBUOTOJŲ
VEIKSMŲ KILUS GAISRUI PLANAS**

Eil. Nr.	Turinys	Atsakingi asmenys
1.	Pranešti ugniagesiams bendruoju pagalbos telefonu 112 ir nurodyti tikslų objekto, kuriame kilo gaisras, adresą. Nustatyti gaisro židinį. Iškviešti vadovaujančius darbuotojus: Direktorius tel. 8 5 2350 221; 8 616 15601 Ūkio vedėjas tel. 8 609 17176	Pirmas pastebėjęs gaisrą, Mokyklos-darželio darbuotojai
2.	Pasitikti ugniagesius, nurodyti artimiausią kelią iki gaisro židinio vietos ir iki artimiausio vandens šaltinio	Mokyklos-darželio direktorius, ūkio vedėjas
3.	Informuoti apie gaisrą patalpose esančius žmones	Ūkio vedėjas
4.	Esant reikalui, galimybei išjungti elektros energijos tiekimą į degančias patalpas, jei tai nekelia pavojaus sveikatai ir gyvybei	Mokyklos-darželio direktorius, asmuo atsakingas už Mokyklos darželio elektros ūkį
5.	Evakuoti žmones ir materialines vertybes iš gaisro zonos: a) Paskirti administracijos atstovą, kuris registruotų evakuotus, informuotų atvykusius ugniagesius apie neevakuotų darbuotojų skaičių. b) Nustatyti tikslią evakuotų žmonių surinkimo vietą. c) Po evakuacijos, visus evakuotus suskirstyti į grupes ir vėliau patikrinti sąrašą. d) Paskirti personalą, kuris pasirūpintų evakuotais žmonėmis (darbuotojais).	Mokyklos-darželio direktorius, ūkio vedėjas
6.	Gesinti kilusį gaisrą, kol atvyks ugniagesiai. Gesinti pradedama nedelsiant, tik pastebėjus gaisrą. Gesina visi Mokyklos-darželio darbuotojai, kurie neužimti žmonių, materialinių vertybių evakavimu. Naudojamos visos gaisro gesinimo priemonės, priklausančios Mokyklai – darželiui, jei tai nekelia pavojaus sveikatai ir gyvybei	Mokyklos-darželio ūkio vedėjas
7.	Atvykus ugniagesiams, vykdyti gaisro gesinimo vadovo nurodymus	Mokyklos-darželio ūkio vedėjas, darbuotojai

8.	Leisti naudotis gaisrui gesinti priklausančiais gamtiniais ištekliais (smėliu, žvyru ir t.t.) gaisro gesinimo transporto, ryšio priemonėmis bei kitais gaisro gesinimui ar jo organizavimui būtinais daiktais, neatsižvelgiant į gaisro kilimo vietą.	Mokyklos-darželio direktorius, ūnio vedėjas
----	---	--

MATERIALINIŲ IŠTEKLIŲ ŽINYNAS

Eil. Nr.	Priemonė	Kiekis, vnt.	Techniniai duomenys	Valdytojas	Kontaktiniai duomenys
1.	Milteliniai gesintuvai	8	MG-6	Vilniaus r. Skaidiškių mokykla-darželis	Tel.: 8 5 2350221 El. p.: mokykladarzelis@skaidis kes.vilniausr.lm.lt
2.	Pirmos pagalbos rinkiniai	10	Pilnos komplektacijos	Vilniaus r. Skaidiškių mokykla-darželis	Tel.: 8 5 2350221 El. p.: mokykladarzelis@skaidis kes.vilniausr.lm.lt